

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Finanční gramotnost v České republice

Financial literacy in the Czech Republic

Bc. Michaela Janouškovcová

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Finanční gramotnost v České republice“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 24. 4. 2022

v. r. Michaela Janoušková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Ing. Janě Šturcové, Ph.D. za cenné připomínky a odborné rady při vedení mé diplomové práce. Také bych chtěla poděkovat všem, kteří si našli chvíli na vyplnění dotazníku, neboť bez nich by nevznikly podklady pro vypracování této práce.

Obsah

Úvod	7
Cíl a metodika	9
1 Finanční gramotnost.....	10
1.1 Peníze a inflace	10
1.2 Nebezpečí inflace pro rozpočet.....	12
1.3 Různorodá rizika a způsoby ochrany před nimi.....	13
2 Osobní a rodinný rozpočet.....	16
2.1 Podnikání jako součást rozpočtu.....	17
2.2 Investování	18
2.2.1 Dluhopisy.....	20
2.2.2 Akcie.....	21
2.2.3 Alternativní investiční příležitosti	22
2.3 Spoření	23
2.3.1 Spořicí a běžné účty.....	23
2.3.2 Termínované vklady	24
2.3.3 Stavební spoření.....	25
2.3.4 Vkladní knížka.....	28
2.3.5 Doplnkové penzijní spoření.....	28
2.3.6 Životní pojištění.....	31
2.4 Výdaje	34
2.4.1 Hypoteční úvěr.....	36
2.4.2 Peer to peer půjčky	37
2.4.3 Další typy úvěrů.....	38
3 Finanční gramotnost v České republice.....	39

3.1	Instituce podporující finanční vzdělávání	39
3.1.1	Česká národní banka	39
3.1.2	Ministerstvo financí	41
3.1.3	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	42
3.1.4	Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo průmyslu a obchodu	42
3.2	Soukromé instituce	43
3.3	Projekty na podporu finanční gramotnosti	43
3.3.1	Abeceda peněz	44
3.3.2	Mobilní aplikace Filip	44
3.3.3	EU peníze základním a středním školám	44
3.3.4	Projekty IVCP	45
4	Finanční gramotnost v zahraničí	46
4.1	Rakousko	46
4.2	Polsko	49
4.3	Porovnání finanční gramotnosti v ČR, Polsku a Rakousku	54
5	Empirické šetření	58
5.1	Metodika empirického šetření	58
5.1.1	Použité metody	58
5.1.2	Výzkumný soubor	59
5.1.3	Cíle diplomové práce	59
5.1.4	Časový harmonogram	60
5.2	Rozbor dat metodou analýzy	61
5.2.1	Identifikační údaje	61
5.2.2	Osobní finance	63
5.2.3	Znalostní část	75

5.3	Shrnutí výsledků.....	84
	Závěr	88
	Seznam použité literatury	
	Seznam tabulek	
	Seznam obrázků	
	Seznam zkratk	
	Seznam příloh	
	Přílohy	
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

V současné době je finanční gramotnost jedním z nejdiskutovanějších témat, na které se zaměřuje více a více institucí. Například různé banky, které mají pro studenty připravené naučné programy či přímo konkrétní školy. Ekonomické subjekty by měly mít alespoň základní znalost v oblasti financí, aby se mohly vyhnout rizikům, které skrývají různé finanční produkty vyskakující na nás na každém kroku. V případě, že subjekt má potřebné znalosti, dokáže se vyhnout případným rizikům a dokáže posoudit, jaký produkt je pro něj ten nejlepší. Dalším důležitým faktem je tvoření osobního či rodinného rozpočtu a schopnost naplánovat si své výdaje vůči svým příjmům. Správné plánování je základem úspěchu při ochraně před nahodilými událostmi, mezi které patří například nečekané výdaje na porouchané spotřebiče či na osobní automobil. Dalším krokem k úspěchu je tvorba rezervy, která má pokrýt právě již zmíněné nahodilé události.

Cílem předložené diplomové práce je objasnit a charakterizovat problematiku finanční gramotnosti na základě teoretických východisek a zhodnotit znalost financí obyvatel České republiky pomocí metody dotazníkového šetření a metody analýzy. Práce se dělí na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část diplomové práce je zaměřena na charakterizování finanční gramotnosti a pojmy s tím spojenými na základě rešerše odborné literatury. Celkem se skládá ze čtyř sekcí. První kapitola se věnuje vysvětlení pojmu finanční gramotnost a definuje možné dělení gramotnosti. Součástí kapitoly je vysvětlení pojmu peníze, inflace a představení různých rizik včetně možné ochrany před nimi. Druhá část se věnuje tématu osobního a rodinného rozpočtu, jež sdružuje podkapitoly jako je podnikání, investování či možné formy spoření. Nedílnou součástí této kapitoly jsou i výdaje, kde jsou charakterizovány jednotlivé bankovní produkty představující závazek subjektu vůči jiné instituci. Příkladem je hypoteční úvěr či peer to peer půjčky apod. Třetí kapitola se zaměřuje na příklady institucí působících v České republice zaměřujících se na zvyšování finanční gramotnosti. Poslední kapitola teoretické části zkoumá finanční gramotnost v zahraničí a pomocí metody komparace porovnává vybrané země s Českou republikou.

Praktická část, jež je poslední kapitolou předložené diplomové práce, se zaměřuje na zjištění finanční gramotnosti obyvatel České republiky pomocí již zmíněných metod. Tato část začíná představením použitých metodik, výzkumného souboru, cílů a časového harmonogramu. Následuje sekce týkající se rozboru dat získaných z vlastního dotazníkového průzkumu. Empirické šetření zahrnuje 16 otázek rozdělných do 3 částí – identifikační údaje sloužící k následnému hodnocení dat, osobní finance a znalostní část. Součástí je i shrnutí výsledku vlastního šetření, tak aby zjištěná fakta byla jasně shrnuta pro čtenáře předložené diplomové práce.

Cíl a metodika

Hlavním cílem této diplomové práce bude na základě teoretických východisek charakterizovat a následně metodou analýzy prověřit současný stav finanční gramotnosti v České republice. Tohoto cíle bude dosaženo pomocí následujících dílčích cílů:

- posouzení znalosti finanční gramotnosti vybrané skupiny obyvatel České republiky z pohledu věku a vzdělání,
- zhodnocení dopadů znalosti financí na život obyvatel České republiky.

Aby byly naplněny výše uvedené cíle, budou k šetření použity následující obecné otázky:

- Jaká je výchozí situace obyvatel České republiky v oblasti financí?
- Jakou znalost financí mají obyvatelé České republiky?

Diplomová práce vychází z předpokladů systematického zpracování teoretických východisek pro vytvoření vlastní práce. Zpracováním teoretické části je upřesněn cíl diplomové práce a jeho následné dosažení v praktické části.

Teoretická východiska jsou zpracována na základě studia odborné literatury zaměřené na problematiku finanční gramotnosti. Při psaní teoretické části bude použita metoda dedukce, u které se vychází z obecnějších závěrů k méně obecným.

U praktické části budou nejprve vytvořeny otázky k dotazníkovému šetření. Tyto konkrétní otázky budou vypsány v příloze diplomové práce. Následně bude dotazník 1. února 2022 vložen na vybrané sociální sítě a rozeslán emailovou korespondencí v zaměstnání. Respondenti mají 14 dní na to, aby odpověděli na dané otázky. Stav odpovědí bude průběžně sledován a po dosažení 1000 odpovědí, bude dotazník uzavřen. Data budou vyhodnocena a uspořádána do grafů a tabulek a učiní se příslušný závěr. Proces od vytvoření dotazníku až po vyhodnocení dat bude detailně rozebrán v samotné praktické části.

Mimo zmíněnou metodu dedukce, bude v práci použita i metoda dotazníkového šetření, metoda komparace, metoda analýzy a logickosystematické metody.

1 Finanční gramotnost

Pod pojmem finanční gramotnost si lze představit ucelený soubor znalostí, postojů a dovedností nezbytných k finančnímu zabezpečení sebe sama a své rodiny. Cílem finančně znalého člověka je aktivně vystupovat na trhu finančních produktů a služeb a orientovat se v problematice finančních prostředků a cen. Dále je schopný odpovědně spravovat osobní nebo rodinný rozpočet. (Hesová a kol., 2011)

Dle výše zmíněných autorek lze finanční gramotnost dělit na několik druhů, a to:

- peněžní,
- cenovou,
- rozpočtovou.

Za **peněžní gramotnost** lze označit kompetence potřebné pro správu bezhotovostních a hotovostních transakcí a správu nástrojů k tomu určených. Mezi tyto nástroje patří například běžný či spořicí účet. **Cenová gramotnost** představuje kompetence potřebné k porozumění cenovým mechanismům a inflaci. Posledním druhem je již zmíněná **rozpočtová gramotnost** představující potřebné znalosti pro správu osobního a rodinného rozpočtu. Lze sem zařadit schopnost vést rozpočet či stanovit finanční cíle včetně zdrojů financí. (Hesová a kol., 2011)

1.1 Peníze a inflace

Základním pojmem v této oblasti jsou **peníze**. Ty lze definovat jako aktivum, které je uznáváno a přijímáno všemi ekonomickými subjekty jako platidlo nebo prostředek pro směnu zboží či k úhradě závazků. (Polouček a kol., 2009)

Všeobecně mají peníze několik základních funkcí:

- uchovatel hodnoty – peníze neztrácejí hodnotu ani v čase,
- prostředek směny – slouží ke směně za zboží a služby,
- zúčtovací jednotka – vyjádření hodnoty služeb či zboží.

Součástí ekonomické oblasti je i pojem **inflace**. Tu lze dle Černohorského a Teplého (2011) definovat jako proces neustálého růstu cenové hladiny spojeného s nadměrnou emisí peněz.

Inflace tedy vede ke zvýšení nákladů na život, a to díky navyšování cen služeb a zboží. Studenti ekonomických fakult tento pojem znají například z mikroekonomie, kde se tento pojem používá ve spojitosti s vysvětlováním růstu či poklesu reálného důchodu. Spotřebitel například má příjem 100 Kč a může si koupit 100 ks rohlíků, ale kvůli nárůstu cenové hladiny (inflaci) si bude moct koupit jen 50 ks rohlíků. Klesl tedy jeho reálný důchod.

Inflace dle Smrčky (2011) se dělí na poptávkovou a nákladovou. **Poptávková inflace** je způsobená vyšší poptávkou nemající proti sobě dostatečnou nabídku zboží či služeb. Naopak **nákladová inflace** je vyvolána růstem cen vstupů, a to vede k nárůstu cenové hladiny. Alespoň trochu finančně zdatný jedinec se dokáže bránit inflaci a své peníze se bude snažit zhodnotit tak, aby alespoň zhodnocení vložených prostředků pokrylo inflaci.

Opačným jevem je **deflace**. To znamená snížení cenové hladiny. Příkladem deflace v České republice byla první polovina 20. století, kdy u nás panovala deflační politika na snížení cenové hladiny, což mělo vyústit ke zvýšení exportu, ale naopak to vedlo k jeho snížení. Jedná se o paradox, jelikož jedním ze základních principů makroekonomie v oblasti agregátní poptávky v otevřené ekonomice je navýšení exportu z důvodu poklesu cenové hladiny a tím se docílí zvýšení domácí konkurenceschopnosti. Jednoduše – zboží v České republice bude dostupnější než jinde, a proto o něj bude větší zájem a bude se vyvážet do ostatních zemích.

1.2 Nebezpečí inflace pro rozpočet

V dnešní době, kdy se cenová hladina neustále zvyšuje, je třeba dbát na možnou ochranu proti inflaci nebo využívat různé finanční možnosti, jež vrátí znehodnocení prostředků na původní hodnotu, tzn. hodnotu před inflací.

K těmto účelům poslouží dle Smrčky (2011) investice a cílovým stavem je, aby výnosy po zdanění z investic byly vyšší než roční míra inflace v daném období. Důležité je vědět, jaká je inflace a jakou může subjekt očekávat. Predikci zvýšení cenové hladiny řeší centrální banka v rámci inflačního cílení. Tento plán definuje meziroční růst cenové hladiny pro příští období. V posledních letech se inflace pohybovala okolo 2 %, což je i cílem centrální banky.

Další pojem související s inflací je úroková míra. V okamžiku, kdy si člověk půjčuje peníze nebo naopak je na finančním trhu nabízí, musí do svého počínání zahrnout i míru inflace. Pokud ekonomický subjekt chce zjistit reálnou úrokovou míru, musí od nominální úrokové míry odečíst míru inflace. Tu lze vypočítat jako poměr cenového indexu za vybrané období, respektive na jeho konci a začátku. Jako cenové indexy se zejména využívají indexy spotřebitelských cen či deflátor HDP, tj. poměr nominálního a reálného HDP. Za nominální úrokovou míru lze označit tu, jež nám uvádí komerční banka v nejrůznějších smlouvách a dokumentech. (Jurečka a kol., 2010)

Dle výše zmíněného autora, pokud chce ekonomický subjekt predikovat do budoucna, musí znát i budoucí průběh inflace. V přechodím případě se totiž jednalo o výpočet s již známou inflací a výpočet byl proveden tzv. ex-poste. Pokud subjekt chce znát očekávanou reálnou úrokovou míru, tak musí odečíst od nominální úrokové míry očekávanou míru inflace. Inflaci predikuje centrální banka, jak již bylo zmíněno. Dále lze využít názoru odborníků, kteří analyzují historii vývoje míry inflace a berou v potaz i jiné faktory – jako je ekonomická situace (například recese). Důležitým faktorem je, zda subjekt je dlužník nebo věřitel. V okamžiku, kdy je očekávaná inflace podhodnocena, ztrácí věřitel a získává dlužník. Naopak pokud je očekávaná inflace nadhodnocena, ztrácí dlužník a získává věřitel.

1.3 Různorodá rizika a způsoby ochrany před nimi

Z velké části dle Smrčky (2011) bývá inflace řazena pod oblast rizik. Pojem inflace již byl definován a rozebrán a nyní je třeba se také zaměřit na ostatní rizika. Existuje několik rizik:

- klasická ekonomická rizika,
- pojistitelná rizika,
- politická,
- morální hazard,
- opatrnost,
- likvidita.

Do **klasického ekonomického rizika** se řadí zejména riziko nedodržení závazků, kdy dlužník není schopen z objektivních nebo jiných příčin splácet závazky, jež má vůči věřiteli. Platební neschopnost bývá ve firemní praxi častým důvodem vyhlášení bankrotu. Dále sem patří finanční riziko, pod kterým si lze představit různé překážky na finančním trhu. Tomuto riziku jsou vystaveny zejména firmy či banky, s jejichž cennými papíry (akciemi) se obchoduje na burze. I situace, kdy banka přijímá vklady od obyvatelstva a dalších podniků a potom s vklady obchoduje na burze cenných papírů, je zatížena finančním rizikem. Toto riziko lze snížit čtením a detailním průzkumem finančních výkazů a bilancí společností. Inflační riziko je součástí klasického ekonomického rizika a je třeba sledovat i směnný kurs domácí měny vůči zahraničí, jelikož soustavné posilování domácí měny vůči zahraniční tzv. apreciacie či revalvace (fixní x plovoucí kurs) má protiinflační charakter. Riziko kursových změn může nastat v zahraničním obchodování nebo při investování v cizích měnách. Vývozci a dovozci se proti němu chrání prostřednictvím nejrůznějších kursových doložek obsahujících většinou úpravu ceny v případě pohybů směnných kursů. Další možnou ochranou je pojištění tohoto rizika formou komerčního pojištění. Měnové riziko je do jisté míry podobné jako kursové riziko, ale je cíleno pouze na domácí měnu. Za nejčastější hrozbu se považuje zásah člověka do ekonomiky, kdy uměle hýbe s domácí měnou. (Smrčka, 2011)

Za **pojistitelná rizika** dle Smrčky (2011) se považuje taková skutečnost, kterou lze pojistit, a tak se před ní částečně ochránit. Některé druhy pojistitelných rizik patří do

klasických rizik jako je například kursové riziko. Daná rizika jsou spojená s běžným životem a přírodními živly. Do této kategorie patří riziko přírodních katastrof jako jsou záplavy či zemětřesení a v tomto případě se pojistí majetek či dopravní prostředek apod. Riziko odpovědnosti zahrnuje výkony funkce jako je představenstvo či výkony povolání kam patří například notář, právník či lékař. Jednodušeji řečeno pojištění má ochránit pojištěného do určité míry před následky svého jednání v zaměstnání. Pokud se člověk chce ochránit před případnou ztrátou zaměstnání, úrazem či dlouhodobou nemocí, využije možnost ochrany proti riziku platební neschopnosti. Pojišťovna buď vyplácí určitou částku rovnou pojištěnému nebo institucím vůči, kterým má závazky.

Politická rizika sice nejsou přímo spojena s ekonomickou realitou nebo ekonomikou jako vědní disciplínou dle výše uvedeného autora, ale i tak můžou ovlivnit rozpočet domácností a jednotlivců. Rizikem v politické sféře jsou zejména rozhodnutí politiků či vlády, která například může vyvolat umělou hyperinflaci, kdy peníze začnou ztrácet „smysl“. Dalším rizikem je ovlivňování minimálních mezd a důchodů společnosti, což tvoří značnou část rozpočtu.

Morální hazard souvisí s rizikem nepoctivosti či jiného neadekvátního jednání zájmové instituce. V této situaci se snaží například občané najít prostředky, jak zájmové orgány donutit, aby splnili svou „povinnost“. Příkladem jsou povodně z počátku 21. století, kdy české domácnosti nebyly pojištěny a očekávaly od vlády finanční kompenzaci. V tomto riziku jsou také ohroženy rozpočty domácností a jednotlivců, kteří nemají pojištěný majetek a očekávají finanční kompenzaci od jiných institucí, kterou nemusí vždy dostat. V určitých případech finanční pomoc dotčeným subjektům zajišťuje vláda, ale spíše je to úkon pro různé humanitární organizace. (Mankiw, 1999; Smrčka, 2011)

Opatrnost nedílně souvisí s rizikem oblasti financí a konkrétně s rizikem neschopnosti splácet. V oblasti financí jsou zejména opatrné bankovní instituce prověřující své klienty a potencionální zájemce o úvěry. Dále by opatrnost měla zvážit i každá domácnost nebo jednotlivci v oblasti investic. Musí zvážit rizikovost investice v okamžiku, kdy nevyjde a subjekt přijde o finanční obnos, jenž vložit do finanční příležitosti – zatíží to jeho rozpočet či nikoliv? Opatrnost je zařazena jako riziko v oblasti finanční gramotnosti, jelikož může ovlivnit rozpočet i v negativním smyslu. (Smrčka, 2011)

Pokud subjekt bude až příliš opatrný a nikdy nebude investovat, nedosáhne dodatečného zhodnocení, které by získal investicí. To samé platí pro bankovní instituce, které dle bonity zvažují zájemce o úvěry a hypotéky. V okamžiku, kdy člověk nemá žádnou historii splácení a je nový na trhu práce, tak není příliš atraktivní pro banku. V tomto okamžiku je banka příliš opatrná a ztrácí možnost zhodnocení poskytnutých peněžních prostředků. Tomuto zhodnocení se říká „úrok“. Kdyby banka zmírnila opatrnost a dala šanci a i subjektu, který je dle skutečnosti nový na trhu práce a financí, mohla získat dodatečné prostředky, které mohla investovat například na burze a získat další prostředky a obohatit se. Zajímavou platformou pro zhodnocení peněz domácností a jednotlivců prostřednictvím úvěrů je platforma Zonky. Té se bude věnovat kapitola 2. 4. 2. Peer to Peer půjčky.

Poslední kapitolou rizik dle Smrčky (2011) je **likvidita**, což je schopnost subjektu přeměnit aktiva na finanční prostředky (hotovost, peníze na bankovním účtě) a dostát svým závazkům. V okamžiku, kdy je subjekt movitý a má hodně nemovitostí či luxusních dopravních prostředků, tak ale nemusí být dostatečně likvidní. Není schopen dostatečně rychle přeměnit svůj majetek, který se z účetního hlediska označuje jako dlouhodobý hmotný majetek, a uhradit své závazky u nichž se krátí splatnost. Dle uvedeného autora jsou za málo likvidní považované akcie malých a středních společností, se kterými se prakticky neobchoduje a umělecké předměty. Tyto předměty se řídí pravidlem – pro každý umělecký předmět se vytváří samostatný trh, který má své nabízející a poptávající. Naopak za vysoce likvidní se označují akcie kótované na burze či krátkodobé bankovní úložky a podílové listy investičních fondů. Jednoduše řečeno – každý movitý člověk by měl mít finanční prostředky i v hotovosti.

2 Osobní a rodinný rozpočet

Pojem osobního a rodinného bohatství je definován jako soubor movitých a nemovitých věcí, kterými může člověk (rodina) bez omezení disponovat. Toto bohatství má tedy podstatu soukromého vlastnictví, jelikož podmínkou vlastnictví je to, že nikdo nemá/nečiní si právo užívat daný majetek. (Smrčka, 2011)

Dvořáková a Smrčka (2011) definují rozpočet jako nástroj pomáhající domácnosti či jedinci k definování problematických míst a vede k zjištění, v jaké problematické oblasti mají dané subjekty vytvořit finanční rezervy. V okamžiku, kdy bude rozpočet v deficitu, je třeba mít vytvořenou rezervu, jež může dopomoci k prevenci proti zadlužení v okamžiku náhlých výdajů. Každá domácnost by měla tvořit alespoň tři procentní rezervu ze svých čistých příjmů. Jedná se o tzv. hrubé orientační pravidlo.

Výše zmínění autoři konkretizují pravidla rozpočtu:

- přehlednost a kontrolovatelnost – vhodné sestavení příjmů a výdajů pro snadnou kontrolu,
- přiměřená detailnost – sestavení, tak aby byl subjekt informován o problematických místech,
- realističnost – hodnoty odpovídají realitě a nic není přikrášleno,
- pravdivost – zahrnutí skutečných příjmů a výdajů,
- správnost v čase – je třeba si definovat sledované období a k tomu přiřadit vhodné příjmy a výdaje.

Dle Dvořákové a Smrčky (2011) hraje důležitou roli i štěstí, které je z psychologického hlediska nedílnou součástí bohatství a financí. Existuje řada věcí jako je zdraví, láska a rodina, které si za peníze člověk koupit nemůže, a i přesto bude šťastný. Ale v dnešním moderním světě, kde je kladen tlak na kariéru a dobře zařízený byt a pěkné auto, je život zkrátka jednodušší s penězi. Ty mohou dopomoci ke štěstí. Dle ekonomického vysvětlení bude člověk s penězi šťastnější, neboť slouží jako prvek pro směnu za zboží či služby, které uspokojují naši potřebu. Penězi je také ohodnocena naše práce nebo podnikání.

Cash flow je dle Smrčky (2008) tok peněz a zjednodušeně se jedná o průběžný stav disponibilních finančních prostředků na účtech a v hotovosti dané domácnosti.

Je důležité, aby domácnosti sledovaly stav cash flow a na základě jeho vynikající znalosti usuzovaly, zda je zodpovědné získat půjčku, mít závazky vůči jinému subjektu a platit nemalý úrok. V řadě případů je snadné sestavit příjmy domácnosti, jelikož většina ekonomicky aktivních jedinců ví, kdy dostanou svou mzdu. Nejpřesněji tuto informaci znají pracovníci velkých a finančně stabilních společností, které vyplácí mzdy v přesně stanovený den a bez zpoždění. Obtížnější to je s výdaji, obzvláště kvůli nahodilým událostem. V okamžiku, kdy chce domácnost zodpovědně sledovat své příjmy a výdaje, měla by je sledovat v pravidelných intervalech. Je potřebné, aby v domácnosti panovala vzájemná důvěra a otevřeně se hovořilo o příjmech jednotlivých členů rodiny i o výši jejich výdajů.

2.1 Podnikání jako součást rozpočtu

Dle Smrčky (2011) většina lidské ekonomické činnosti vede k uspokojení subjektivních potřeb. Jednou z těchto potřeb je získat neomezené bohatství a moci si dovolit v podstatě cokoliv.

Pokud se porovná bohatství známých českých osobností a zahraničních, tak jsme na tom o poznání hůře. Například podle Hovorky (2021) patří do předních světových příček Jeff Bezos z USA s 177 miliardami dolarů. Jeho hlavním zdrojem příjmů je Amazon. Dalším zajímavým účastníkem žebříčku je Elon Musk taktéž z USA s příjmem 151 miliard dolarů. Tyto příjmy plynou například z Tesly. Nejbohatším zástupcem České republiky byl donedávna Petr Kellner s příjmem 17,5 miliardy dolarů. Jeho zdrojem příjmů byla skupina PPF, do které spadá například Zonky nebo Air Bank. Po jeho tragické smrti na jaře 2021 se stal jeho nástupcem Ladislav Bartoníček.

Nejbohatší lidé na světě získávají své příjmy právě z podnikání jako je již zmíněný Amazon, Tesla, Facebook, Microsoft, Google či Avast. Z toho vyplývá, že pokud člověk chce zvýšit své osobní bohatství na maximum, tak by se měl věnovat i podnikání. Samozřejmě záleží na prioritách a dovednostech každého jedince.

Pokud má být podnikání bráno jako hlavní zdroj příjmů, musí být člověk vzdělaný i v této oblasti, jelikož to také souvisí s osobním rozpočtem a finanční znalostí.

Nejdříve si musí zvolit formu podnikání a těch je několik:

- OSVČ,
- společnost s ručeným omezením,
- veřejná obchodní společnost,
- komanditní společnost,
- akciová společnost.

Nejčastěji se podniká jako OSVČ nebo s. r. o. Podnikání jako **osoba samostatně výdělečně činná** je pro začátek nejjednodušší cesta, jelikož založení živnosti vyjde na 1000 Kč a přes živnostenský úřad se zároveň lze zaregistrovat i k zdravotnímu a sociálnímu pojištění. Na finančním úřadě je dále nutno se registrovat k dani z příjmů. Nevýhodou této formy je ručení celým svým majetkem, což je opravdu riskantní. Pro založení **společnosti s ručeným omezením** stačí základní kapitál 1 Kč a výhodou je splácení dluhů pouze do výše nesplaceného vkladu. Další formou je **akciová společnost**, kde základní kapitál činí 2 000 000 Kč nebo 80 000 €. Tento druh využívají velké společnosti jako je například Skupina ČEZ, a. s., kde je hlavním držitelem akcií Česká republika. Ta drží konkrétně 69,9 % základního kapitálu společnosti. Výhodou je, že akcionáři nijak neručí svým majetkem. Předposlední formou je **veřejná obchodní společnost**, která nemá stanovený základní kapitál, ale na založení je třeba sepsat společenskou smlouvu a najít dalšího společníka. Na založení v. o. s. je totiž třeba 2 osob. Nevýhodou je ručení celým svým majetkem. Na konec zbyla **komanditní společnost**. Tato forma vyžaduje dvě osoby – komplementáře, který ručí celý svým majetkem a komanditistu, který má vkladovou povinnost. (Mečířová, 2019)

Výčet těchto společností byl vybrán, aby bylo vidět, že každá forma podnikání má své výhody i úskalí a podnikatelé, kteří chtějí maximalizovat své bohatství, by měli brát v potaz veškeré faktory.

2.2 Investování

Aby ekonomický subjekt dosáhl dodatečného výnosu dle Syrového a Tyla (2021), musí investovat. Tento pojem lze definovat jako vzdání se známé současné hodnoty peněžních prostředků, aby subjekt v budoucnu získal neznámou hodnotu finančního obnosu. Součástí investování je předpoklad, že budoucí hodnota bude vyšší než

současná. Součástí investic je i nejistota a rizika, která byla představena v kapitole 1.3 Různorodá rizika a způsoby ochrany před nimi. Investice může probíhat formou:

- nákupu stálých aktiv – subjekt vymění peněžní prostředky za aktiva a ty po čase prodá za vyšší obnos, příkladem je nákup/prodej nemovitostí, uměleckých předmětů či vintage předměty,
- nákupu oběžných aktiv – lze sem zařadit cenné papíry a podíly ve firmách.

Schollerová (2017) definuje charakteristické znaky investic:

- jednorázový nebo krátkodobý větší peněžní výdaj,
- slouží většinou k pořízení dlouhodobého majetku,
- přináší příjmy po delší časový horizont.

Očekávanému finančnímu obnosu, jenž máme dostat se říká „úrok“. Dle slov Monety (2021a) se specifikuje jako “finanční odměna za půjčení peněz. Jeho výše je součástí smlouvy o úvěru. Úrok, vedle dalších poplatků, nejvíce ovlivňuje konečnou částku, kterou dlužník zaplatí věřiteli za poskytnutí úvěru. Hodnota úroku se liší v závislosti na délce trvání úvěru a jeho výši, rizikovitosti a dalších podmínkách“.

Pro určení konkrétní hodnoty úroku je nutné znát dlužnou částku, úrokovou míru a časový úsek investice. Pro tento výpočet se používá základní vzorec:

$$\text{Úrok} = \frac{(\text{jistina} \times \text{úroková sazba} \times \text{čas})}{100} \quad (1)$$

Za jistinu se dle Monety (2021a) považuje částka, jež je výchozí pro výpočet úroku. Úroková míra se udává v % p. a., což značí sazbu v procentech za rok. Čas je udáván v letech.

Nedílnou součástí investování je i **diverzifikace** portfolia, což napomáhá eliminaci rizika prostřednictvím vlastnění různorodých finančních aktiv. V první řadě je třeba vysvětlit pojem portfolio, což je dle Dlouhého (2020) soubor různorodých aktiv držенých ekonomickým subjektem.

Diverzifikace funguje na dvou úrovních – horizontální a vertikální. **Horizontální úroveň** je napříč třídami aktiv jako jsou dluhopisy či akcie. Tyto cenné papíry nabízejí dlouhodobý a pozitivně očekávaný výnos, ale jednotlivé finanční nástroje často reagují odlišně na ekonomické dění na trhu. Akcie například těží z konjunktury, což je

expanzivní fáze hospodářského cyklu, kdy ekonomika a společnosti vzkvétají a roste tržní hodnota společností a tím i jejich akcií. Naopak dluhopisy je vhodné držet při recesi, což vyznačuje pokles hospodářského cyklu, jelikož vládní dluhopisy jsou bezpečným útočištěm pro mnoha investorům. Zjednodušeně řečeno jsou vládní dluhopisy vysoce bezpečné a likvidní. Naopak **vertikální úroveň** je v rámci tříd aktiv, kdy se alokuje kapitál investora mezi různé společnosti dle geografie sektoru, velikosti apod. (Mlýnek, 2020)

2.2.1 Dluhopisy

Zhodnocování peněžních prostředků dle Dlouhého (2020) je možné prostřednictvím dluhopisových podílových fondů a přímo pomocí samotných dluhopisů. Pro snadnější orientaci v oblasti cenných papírů je třeba znát následující terminologii:

- dluhopis – jedná se o písemná potvrzení povinnosti dlužníka zaplatit věřiteli v dohodnuté lhůtě závazek a úrok,
- kupón – velikost výnosu vyplacené držiteli dluhopisu.
- zerobond – výnos není vyplácen prostřednictvím úroku, ale jako rozdíl mezi nominální (hodnotou uvedenou na dluhopisu) a skutečnou hodnotou (tržní hodnotou).

Dluhopisy přinášejí pro spoustu hospodářských subjektů jednoduchý koncept možnosti zhodnocení svých finančních prostředků. Jedná se o formu cenných papírů přinášející likviditu podnikům a vládním organizacím a zároveň nabízejí určitou formu výnosu investorům či domácnostem. Cílem dluhopisů je nabídnout jejich držitelům dlouhodobou stabilizaci svého portfolia. Principem fungování dluhopisů je, že emitent neboli dlužník uvádí dluhopis na trh za účelem získání likvidity, zajištění fungování subjektu veřejného sektoru nebo rozkvět podnikání soukromého subjektu. Naopak věřitel neboli upisovatel půjčuje své finanční prostředky dlužníkovi na základě dluhopisu. Jeho výnosem je buď úrok nebo zerobond. (Calicchio, 2021)

Dluhopisy dle Rejnuše (2014) lze například dělit podle emitenta, což je subjekt vydávající dluhopis:

- státní dluhopisy – vydavatelem je stát, jedná se o nejbezpečnější způsob investice, má garantovaný výnos osvobozený od 15% daně,

- komunální dluhopisy – jsou vydány územním samosprávným celkem a cílem je obdržet prostředky na zvelebování a rozvoj obce,
- korporační dluhopisy – výhodou je předem stanovený pevný výnos, vyšší úroková sazba kolem 5–10 procent, někdy bez investičních poplatků,
- bankovní dluhopisy.

Za výhodu dluhopisu lze označit nižší míru kolísavosti než při investování do akcií, osvobození od zdaňování, pokud cenné papíry byly nakoupené po roce 2014 a byly prodané po 3 letech od jejich koupě a zároveň objem prodeje nepřesáhne v kalendářním roce 100 000 Kč. Mezi negativa se řadí zdanění při nedodržení výše uvedených podmínek a při nízkých objemech jsou zavedené vysoké transakční náklady a poplatky. Poslední nevýhodou je nepojištění vkladů. (Dlouhý, 2020)

2.2.2 Akcie

Dle internetových stránek Investice (2021) jsou akcie cenné papíry vydávané akciovými společnostmi, které jejich prostřednictvím získávají kapitál pro své podnikání. Tento kapitál musí být v hodnotě alespoň 2 000 000 Kč nebo 80 000 EUR. Akcionáři neboli držitelé akcií získávají právo na pravidelnou výplatu podílu na zisku podniku a právo hlasovat při schůzi valné hromady. Dále také mají právo podílet se na chodu firmy, což zahrnuje volbu představenstva či dozorčí rady. Investování do akcií se hodí zejména pro investory mající zkušenosti s investováním na trhu s cennými papíry a dokážou objektivně posoudit možná rizika, jelikož ceny akcií neustále klesají a stoupají. Z tohoto důvodu se vyplatí do akcií investovat dlouhodobě.

Akcie se dají dělit na kmenové a prioritní. S vlastnictvím **kmenových akcií** jsou spojovány tři základní práva akcionářů – právo účastnit se na valných hromadných, právo na výplatu dividend a právo na podíl na likvidačním zůstatku. Tato práva nejsou časově ohraničena a akcionář na ně má nárok po dobu vlastnění akcie. Držení těchto akcií je poměrně rizikové, jelikož se jedná o akcie „standardní“ spojené se zisky společnosti, jež mohou poklesnout nebo podnik může zcela zbankrotovat. V případě zkrachování korporace, má sice subjekt právo na likvidační zůstatek, ale závazky jsou nejdříve rozděleny mezi majitele prioritních akcií a až pak mezi majitele kmenových. **Prioritní akcie** jsou kombinací kmenových akcií a dluhopisů tedy kombinací jejich vlastností. Jedná se o přednostní právo na výplatu dividendy, jak již bylo zmíněno.

Emise prioritních akcií zvyšuje základní kapitál společnosti bez změny poměru hlasovacích práv a bez nutnosti vracení takto získaných finančních prostředků v budoucnosti. Z těchto důvodů se jedná často o akcie bez hlasovacích práv. Vlastnost, jež vyplývá z dluhopisu, je předem stanovená částka výplaty dividend. (Rejnuš, 2014)

Za výhodu lze považovat dle Dlouhého (2020) možnost realizace kapitálového (zvýšení hodnoty kapitálových aktiv v porovnání s počáteční hodnotou) i dividendového výnosu (podíl na zisku), potenciál znásobení výnosu prostřednictvím finanční páky (investor si od správce trhu půjčí peněžní prostředky a při správním odhadu vývoje trhu se ceny akcie zvýší a tím i výnosnost), velmi vysoká likvidita, možnost nezdanění při splnění stejných podmínek jako u dluhopisů. Nevýhodou je vysoká kolísavost cen akcií, absence pojištění vkladu a zdanění při nesplnění podmínek.

2.2.3 Alternativní investiční příležitosti

Jedná se o velice rozmanitou kategorii, kam lze zařadit dle Dlouhého (2020):

- finanční deriváty (opce a futures),
- cizí měny včetně kryptoměn,
- zlato, stříbro a další drahé kovy,
- poskytování peer-to-peer půjček (například Zonky),
- starožitnosti, mince, známky, archivní vína.

Výhodou alternativních investic je možnost diverzifikace svého portfolia či zajímavé zhodnocení svých výnosů. K této kategorii by se mělo přistupovat jako k doplnění současného portfolia za předpokladu, že ekonomický subjekt má volné prostředky a investování do alternativních příležitostí neohrozí naplnění jeho hlavních záměrů. Je důležité vzít v potaz dlouhodobý investiční horizont, specifické poplatky (například za registraci) či nižší likviditu. Také by se na alternativní investice měli zaměřit spíše zkušení investoři, kteří se o danou oblast zajímají do hloubky a již znají důsledky a rizika investičního rozhodování. (Ondráčková, 2019)

Dle výše zmíněné autorky lze u konkrétních investiční položek definovat, pro koho jsou určené:

- diamanty – pokud se jedná o šperk, bude likvidita velice nízká a náklady spojené s koupí a následným prodejem budou vysoké, tzn. bude převažovat emoční faktor nad možností zhodnocení,
- víno – určené pouze pro znalce, jenž ví, kde za lacino pořídit a jaké sortě klientů následně prodat,
- veteráni – zde je třeba mít připravený větší obnos finančních prostředků a počítat s nízkou likviditou a vyššími náklady spojenými s údržbou, je to určené spíše pro zájemce o historii a automobily,
- úměrní – obdobně jako u veteránů, ale náklady na údržbu budou nižší, ale taktéž i likvidita,
- nemovitosti – v dnešní době nejoblíbenější alternativní investice, jež je spojená s vysokým počátečním kapitálem,
- bitcoiny a další – jedná se o nejrizikovější investice kvůli volatilitě své hodnoty na burze,
- mince – zde lze rozdělit na hodnotu sběratelskou a hodnotu drahého kovu, kde záleží na původu kovu a jeho zachovalosti, naopak u sběratelské hodnoty je investování určené spíše pro znalce z oboru,
- P2P půjčky – výhodou je nízký počáteční kapitál, naopak nevýhodou je vyšší riziko spojené s nevrácením zapůjčených finančních prostředků.

2.3 Spoření

Součástí rozpočtové gramotnosti a samotného rozpočtu domácnosti je spoření. Lze sem zařadit nejrůznější formy spoření, které budou definovány níže.

2.3.1 Spořicí a běžné účty

Klient své finanční prostředky ukládá u vybrané banky a za to zinkasuje úroky. Banku lze definovat jako finanční instituci přijímající vklady (pasivní činnost) a poskytující úvěry (aktivní činnost). Banka prostřednictvím vkladů shromažďuje zdroje vhodné k aktivnímu využití. Vklady bankovních klientů lze rozdělit na běžné a úsporné. (Málek a kol., 2010)

Běžné vklady jsou okamžitě splatné a jsou vedeny na běžných účtech vyznačujících se vysokým stupněm likvidity. Bankovní instituce je musí povinně pojišťovat a jsou úročené nízkým procentem, zpravidla pohybujícím se do 1 % p. a. (Málek a kol., 2010)

Úsporné vklady jsou vázány na vkladových účtech banky a jsou zpravidla ukládány v určitých intervalech a v přesných částkách. Je předem definované i přesné úročení. Tato část bude více specifikována níže v kapitole. (Málek a kol., 2010)

Mezi výhody běžných účtů se dle Dlouhého (2020) řadí vysoká likvidita, možnost obsluhy prostřednictvím internetového bankovníctví a pojištění vkladů. Naopak mezi negativa se řadí vysoké poplatky za vedení účtů, velmi nízké úročení a zdanění úroků patnáctiprocentní sazbou.

Význam spořicího účtu je v uložení peněz po dobu nepřevyšující 12 měsíců. V okamžiku, kdy chce ekonomický subjekt uložit peníze na delší období, nejsou spořicí účty vhodné. Omezujícím faktorem je opět ne příliš vysoká úroková sazba. Hlavní myšlenkou spořicího účtu je vytvoření dostatečné rezervy, jež bude stále k dispozici. Dostupnost finančních prostředků se počítá ve dnech a stačí prostřednictvím mobilního nebo internetového bankovníctví zadat příkaz k převodu peněz ze spořicího účtu a peníze budou převedeny na běžný během dvou pracovních dnů. V současnosti lze zadat i okamžitý převod. Některé banky ho mají zpoplatněný jako například Komerční banka. Spořicí účet by jednoznačně měl nabízet vyšší úrokovou sazbu než běžný účet, zpravidla maximálně do 3 % p. a. Nejlépe by měla úroková míra zahrnovat i inflaci. Pravidlem účtu je jednotná úroková sazba a možnost výběru kdykoliv bez sankcí. (Janda, 2011)

Výhodou spořicího účtu je opět pojištění vkladů, vyšší úroková sazba oproti běžnému účtu, nulové poplatky a jednoduchá administrativa. Za negativum lze považovat patnáctiprocentní daň, proměnlivé úrokové sazby v čase, vázanost spořicího účtu na zřízení běžného účtu. (Dlouhý, 2020)

2.3.2 Termínované vklady

Termínované vklady se dle Mála a kolektivu (2010) řadí do úsporných vkladů a jedná se o vklady s časovým omezením disponování vložených finančních prostředků na

termínovaných účtech bank. Tyto účty lze dělit na vklady s výpovědní lhůtou (roky, měsíc, dny) a s pevným termínem vkladu. Také je lze dělit na krátkodobé (do jednoho roku), střednědobé (do pěti let) a dlouhodobé (nad pět let). Termínované vklady jsou omezeny pevnou částkou, sjednanou dobou nebo výpovědní lhůtou. Cílem těchto vkladů je zhodnotit dočasně volné peněžní prostředky. Úročení je vyšší oproti úročení na běžných či spořicích účtech. Bankovní instituce nabízí buď jednorázové nebo obnovující se termínované vklady. Po konci doby splatnosti vkladu jsou finanční prostředky vloženy na běžný účet klienta nebo vyplaceny v hotovosti. Tento bankovní produkt je nabízen všemi bankami působícími na území České republiky, ale jednotlivé podmínky se liší v závislosti na bance.

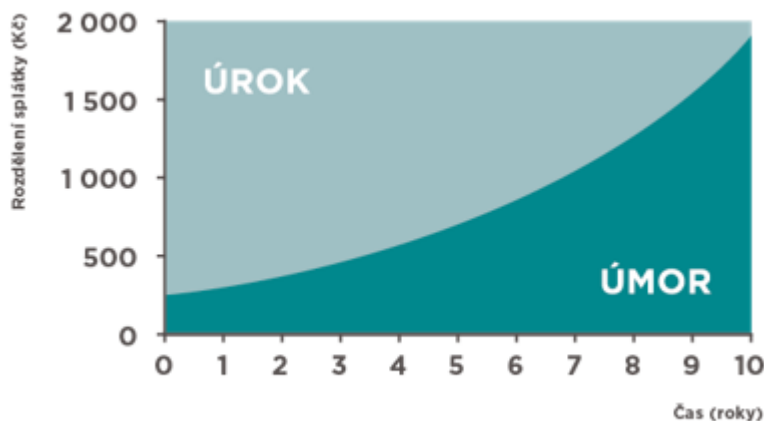
Výhodou je dle Dlouhého (2020) pojištění vkladů, vyšší úroková sazba oproti běžnému účtu, nulové poplatky za vedení a jednoduchá administrativa. Nevýhodou naopak je daň z úroku, sankce za předčasný výběr, omezené disponování s prostředky po konkrétní dobu.

2.3.3 Stavební spoření

Dle Dlouhého (2020) je třeba definovat pojmy spojené se stavebním spořením:

- úrok – cena za půjčení cizího kapitálu vyjádřená prostřednictvím úrokové sazby,
- úmor – částka, o jakou se při splácení úvěru snižuje dluh,
- anuita – jedná se o poměr úroku a úmoru měnící se v čase.

Obrázek 1: Poměr úroku a úmoru

Zdroj: Holub (2021)

Institucí poskytující stavební spoření je stavební spořitelna, což je specializovaná finanční instituce mající licenci dle zákona č. 21/1992 Sb. ze dne 20. 12. 1991 a hlavním předmětem působení je poskytování stavebního spoření a další vedlejší činnosti dle zákona o stavebním spoření. Stavební spoření je způsob napomáhající účastníkovi stavebního spoření naspořit vlastní prostředky s cílem získat úvěr na financování bytových potřeb. Vklady účastníka jsou obohaceny o státní podporu ve výši maximálně 2000 Kč při splnění podmínky celkového ročního vkladu na účtu 20 000 Kč (bez poplatku za vedený účet). Poplatek za vedení účtu se pohybuje okolo 300 – 400 Kč za rok. (Málek a kol., 2010)

Výše zmínění autoři definují stavební spoření jako přijímání vkladů, poskytování úvěrů a poskytování státní podpory. Stavební spoření může svým klientům nabídnout kompletní produkt, kdy klient využívá všechny tři již zmíněné složky, nebo úsporný produkt, kdy klient využívá pouze možnost spoření.

Při sjednání stavebního spoření dle Jandy (2011) je nutné určit, jak vysoká bude cílová částka a podle toho se odvíjí i poplatek, který je třeba zaplatit. U většiny stavebních spořitelien je ve výši 1 % z cílové částky, ale v rámci různých kampaní je možné sjednat spoření i bez tohoto poplatku.

Mezi výhody se řadí státní podpora, která i v dnešní době představuje zajímavý výnos ve výši až 2000 Kč při splnění již zmíněných podmínek. Po uplynutí šestileté fixace, je možné ušetřené peníze použít na cokoliv. Je třeba dát si pozor na tříměsíční

výpovědní lhůtu, během které stavební spořitelna vyplácí finanční prostředky. U některých institucí je možné o peníze požádat právě 3 měsíce před koncem smlouvy a prostředky budou vyplaceny s koncem platnosti závazků. Naopak jiné společnosti peníze vyplácí 3 měsíce po konci smlouvy. Jako nevýhoda se jeví dlouhá (šestiletá) vázací doba, během které nelze manipulovat s částkou. V okamžiku, kdy člověk potřebuje finanční prostředky dříve kvůli náhlým výdajům, přijde o státní podporu i o další bonusy. Poslední nevýhodou je zdanění vyplacené částky srážkovou daní. (Janda, 2011)

V okamžiku, kdy subjekt chce využít stavební spoření na financování svého bydlení ještě před uplynutím šestileté lhůty a vyplacením finální částky, má dle Dlouhého (2020) dvě možnosti:

- překlenovací úvěr,
- úvěr ze stavebního spoření.

Rozdíl mezi těmito pojmy je v množství naspořených finančních prostředků, v době trvání smlouvy a na vnitřním ohodnocení účastníka spoření.

Účastník stavebního spoření může prakticky překlenovací úvěr využít ihned po uzavření smlouvy, zatímco pro přiznání úvěru ze stavebního spoření je třeba:

- naspořit obvykle 40 % z cílové částky,
- doba od uzavření smlouvy musí být minimálně 2 roky,
- vnitřní hodnocení účastníka musí nabýt stanovené hodnoty stavební spořitelnou.

Nejvýraznější rozdíl mezi oběma typy úvěrů je v nákladovosti. Úvěr ze stavebního spoření je splácen klasickými anuitními splátkami, u překlenovacího úvěru ke splácení závazku nedochází a platby účastníka spoření jsou děleny na dvě části – platba úroků z dlužné částky a na spoření do „spořicí částky“. Zjednodušeně řečeno je u překlenovacího úvěru dlužná částka shodná s částkou cílovou. Dluh je splacen jednorázově ze „spořicí části“. Poplatkem za překlenovací úvěr jsou tedy úroky, jež účastník spoření pravidelně platí. U úvěru ze stavebního spoření je dlužná částka definována jako rozdíl mezi již naspořenými prostředky a cílovou částkou a v průběhu dochází ke snižování této dlužné částky prostřednictvím anuit. (Dlouhý, 2020)

2.3.4 Vkladní knížka

Vkladní knížky byly jediným bankovním produktem u nás v České republice až do pádu komunismu. Jednalo se o zajímavou alternativu, jak zhodnotit své prostředky. Existuje několik druhů, a to na doručitele – s uloženými prostředky může disponovat každý po předložení vkladní knížky a sdělení hesla, jež je k ní vázáno. Tato možnost existovala do roku 2003. Další možností je na jméno – s vklady může disponovat jen majitel vkladní knížky nebo jím pověřená osoba oproti dokladu dokazující totožnost. Existuje také dělení dle možnosti nakládání s vkladem – kdykoliv bez omezení a podléhající výpovědní lhůtě. Ta může být v řadě několika dní až let. Rizikem je promlčení vkladu, ke kterému dochází v okamžiku, kdy se během dvacetileté lhůty nepředloží bance nebo družstevní záložně vkladní knížka ke kontrole nebo se během této lhůty nevykáže žádný pohyb na knížce. Družstevní záložna je instituce dříve vydávající vkladní knížky. (Janda, 2011)

Dle Jandy (2011) mají vkladní knížky spíše negativa než pozitiva s ohledem na dnešní dobu. Úroková sazba nepřesahuje tu u spořicíh účtů, může být zatížena výpovědní lhůtou a ani výnosy nejsou osvobozeny od zdanění. V roce 2012 kvůli dvacetileté lhůtě o promlčení lhůtě vypršel termín pro vybrání tzv. anonymních knížek. Jednalo se o vkladní knížky na doručitele a jedinou podmínkou bylo znát heslo vázané ke knížce. Nedílnou součástí vkladních knížek jsou i tzv. výherní knížky, jež v České republice má v nabídce Česká spořitelna. Jedná se o loterii, kdy se dvakrát ročně losují čísla vkladních knížek.

Dle České spořitelny nejsou výherní vkladní knížky úročené, ale je možné dvakrát ročně vyhrát až 1 000 000 Kč. Pro založení je nutné předložit doklad totožnosti a být starší osmnácti let. Vklady se dají provádět pomocí bankomatů nebo bezhotovostně příkazem k úhradě. Naopak výběry se provádí na pobočkách s pokladnou. (Česká spořitelna, 2021)

2.3.5 Doplnkové penzijní spoření

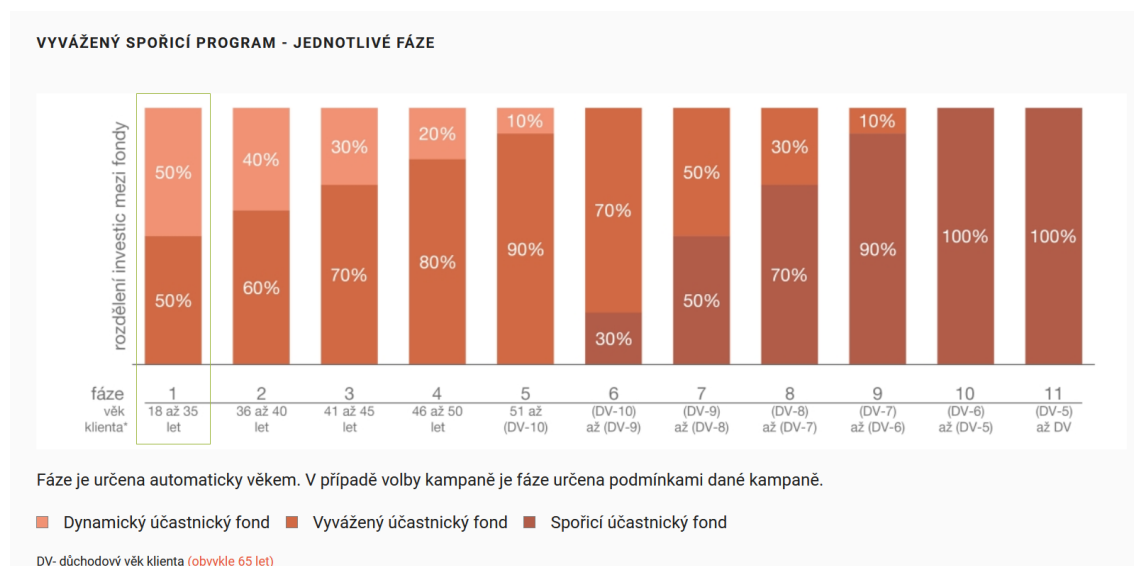
Do roku 2012 bylo označováno jako penzijní připojištění. Rejnuš (2014) definuje doplnkové penzijní spoření (dále jen DPS) jako kumulaci finančních prostředků jak od účastníků spoření, tak od jejich zaměstnavatelů, respektive státu. Cílem je

obhospodařování těchto prostředků a poté vyplacení peněžních dávek neboli penzí. Jedná se o určitou formu zajištění na stáří. Peněžní prostředky jsou reinvestovány prostřednictvím penzijních fondů a penzijních společností, které nakupují především dlouhodobé investiční nástroje (například státní dluhopisy) a z důvodu diverzifikace aktiv a ochrany proti inflaci investují část prostředků do nemovitostí. Penzijní fondy byly do roku 2012 akciovými společnostmi a po tomto roce jde o majetkově oddělené fondy, jež jsou spravované penzijními společnostmi.

DPS nabízí nejrůznější investiční strategie a je to určeno jak pro ty, co mají 5 let do penze, tak i pro ty, co mají 30 let do penze. Strategie mohou být dynamického či vyváženého formátu. Tyto strategie si každý účastník spoření může zvolit libovolně. Některé penzijní společnosti vyhodnotí nejvhodnější strategii dle dotazníku finanční gramotnosti, který zájemce o DPS vyplňuje při vytváření. (Srový, 2016)

Příklad strategie DPS může vyobrazit následující obrázek.

Obrázek 2: Fondy

Zdroj: Generali penzijní společnost (2021)

Státní příspěvky jsou nedílnou součástí DPS a jsou podmíněny výši vkladu účastníka spoření, viz Tabulka 1, kde jsou veškeré hodnoty uváděny v Kč.

Tabulka 1: Státní příspěvek

Měsíční příspěvek klienta	100	200	300	500	600	1 000	1 500	2 000	3 000
Měsíční příspěvek od státu	X	X	90	130	150	230	230	230	230
Roční sleva na dani z příjmu	X	X	X	X	X	X	900	1800	3600

Zdroj: Generali penzijní společnost (2021), zpracováno autorkou

Z Tabulky 1 vyplývá, že účastník spoření musí měsíčně vložit minimálně 300 Kč, aby získal státní podporu. V případě, kdy chce obdržet maximální státní podporu, musí měsíčně vkládat 3 000 Kč, tzn. od státu za rok obdrží 6 360 Kč.

Další výhodou DPS je možnost odečtení zaplacených příspěvků od základu daně. Tento odpočet je limitován částkou maximálně 24 000 Kč. Aby účastník spoření dosáhl maximální částky, je optimální měsíční vklad opět 3 000 Kč. Dostane maximální státní podporu, ale zároveň uplatní i maximální odpočet ze základu daně. (Měšec, 2021a)

Nedílnou součástí DPS jsou i příspěvky zaměstnavatele, který tuto možnost nabízí jako jeden z benefitů pro své pracovníky. Vklady zaměstnavatele jsou vždy v dobrovolné výši a mohou být každý měsíc jiné. Tyto vklady se nezapočítávají do vkladů podmíněných pro získání státní podpory či odečtení ze základu daně.

Poslední částí DPS je zdanění výplaty penze. V okamžiku, kdy se penze vyplácí 10 let a více, je osvobozena od patnáctiprocentní daně z příjmů. Naopak pokud je vyplácená méně než 10 let, je penze zatížena daní. Tou je zatížena i v případě jednorázové výplaty či odbytného. Odbytné je vyplacení finančních prostředků, pokud pojistník má smlouvu běžící a placenou alespoň 24 měsíců. Po tomto limitu může žádat o zrušení DPS a vyplacení naspořených peněz. (Dlouhý, 2020)

2.3.6 Životní pojištění

Pojištění dle Syrového (2016) primárně plní funkci ochrany v případě pojistné události, kdy pojišťovna vyplatí finanční prostředky zainteresovaným osobám. V současnosti pojišťovny chtějí nabídnout i produkty se spořicí složkou, kdy se vyplácí peníze i bez pojistné události, ale musí se splnit jiné podmínky například dožití se určitého věku.

Jelikož se jedná o pojištění, je třeba znát základní terminologii. Dlouhý (2020) definuje základní pojmy takto:

- pojistník – osoba, jež uzavřela pojistnou smlouvu s pojišťovnou,
- pojištěný – osoba, na jejíž život nebo majetek či jiné aspekty se pojištění vztahuje,
- pojistitel – právnická osoba mající oprávnění provozovat pojišťovací činnosti, tzv. pojišťovna,
- pojistné – úplata za soukromé pojištění, tzn. částka placená například měsíčně pojišťovně,
- pojistná smlouva – smlouva o finančních službách, kde jsou uvedeny práva a povinnosti, jak pojišťovny, tak pojistitele,
- pojistná částka – maximální hodnota, kterou je pojišťovna ochotna vyplatit,
- pojistná doba – období, na které je závazek sjednán,
- pojistná událost – nahodilá událost specifikována v pojistné smlouvě a se kterou je spojen vznik nároku na pojistné plnění.

V rámci životního pojištění se rozlišují tři základní typy pojištění – rizikové, kapitálové a investiční pojištění. **Rizikové životní pojištění** zahrnuje pojištění pro případ úmrtí. V okamžiku, kdy se pojištění ukončí na základě rozhodnutí pojištěného, není vyplaceno žádné plnění. Toto pojištění je vhodné pro klienty, jenž chtějí zabezpečit své blízké v případě smrti či vinkulovat ve prospěch jiného subjektu, například v případě hypotéky. Rizikové životní pojištění přináší řadu výhod – garantovaná částka pro případ úmrtí, sjednání pevné nebo klesající pojistné částky, sjednání pojištění již na dobu 1 roku. Naopak nevýhodou je nemožnost zhodnocení vložených prostředků a tento typ pojištění nelze zahrnout do odečitatelných položek od základu daně. **Kapitálové životní pojištění** zahrnuje pojištění jak pro případ úmrtí, tak pro dožití, kdy je garantované zhodnocení. Klient volí zvláště pojistnou částku pro případ úmrtí a pro případ dožití. Tento produkt je určen pro ty, kteří chtějí ochránit své blízké v případě smrti, mít garanci finančního obnosu pro případ dožití a chtějí dlouhodobě a pravidelně zhodnocovat své peněžní prostředky. Výhodou je garantovaná pojistná částka pro případ úmrtí a dožití a minimální zhodnocení peněžních prostředků. Dalším pozitivem je daňová uznatelnost zaplaceného pojistného. Nevýhodou je nemožnost libovolného měnění nastavení pojištění a nelze aktivně ovlivňovat tvorbu kapitálové hodnoty pojištění. Posledním typem je **investiční životní pojištění** zahrnující pojištění pro

případ úmrtí a pro případ dožití, kde se vložené finanční prostředky investují do podílových fondů a investiční riziko je na straně klienta. Finální hodnota zhodnocení je ovlivněna zvolenou investiční strategií. Tento typ životního pojištění přináší zpravidla vysoké zhodnocení, ale zároveň nemusí být zaručeno. Je určené pro klienty, jenž chtějí ochránit blízké v případě úmrtí a chtějí mít garantovanou vyplacenou částku v případě této tragické události. Dále je to určené pro ty, kteří akceptují míru rizika dle investiční strategie či chtějí volně nakládat s peněžními prostředky z investování a aktivně ovlivňovat investiční složku dle investiční strategie. Investiční životní pojištění je také daňově uznatelné a lze si ho odečíst od základu daně, ale naopak není garantována výše zhodnocení ani při dožití. (Česká asociace pojišťoven, 2021a; 2021b; 2021c)

Životní pojištění také může být součástí benefitů zaměstnavatelů, kteří chtějí svým zaměstnancům přispívat v libovolné výši.

Jak již bylo zmiňováno, o příspěvky na investiční a kapitálové životní pojištění lze snížit základ daně a jedná se o tzv. odečitatelnou položku daně, a to do výše maximálně 24 000 Kč ročně. Aby tedy ekonomický subjekt mohl využít tento benefit v maximální míře, musí měsíčně spořit 2000 Kč ($12 \times 2\,000 = 24\,000$ Kč). Dále musí splnit tyto podmínky – pojistník a pojištěný jsou tou samou osobou, výplata pojistného plnění je ve smlouvě sjednána v době až po 5 letech od uzavření smlouvy a minimálním věkem 60 let. (Měšec, 2021b)

Tabulka 2: Životní pojištění

Vlastnosti	Druh pojištění		
	Rizikové	Kapitálové	Investiční
Krytí rizika (úmrtí)	X	X	X
Tvorba kapitálové hodnoty		X	X
Aktivní ovlivnění výnosu			X
Garantované zhodnocení		X	jen pro vybrané strategie
Flexibilita	X	X	X
Daňová uznatelnost		X	X

Zdroj: Česká asociace pojišťoven (2021), zpracováno autorkou

Ve výše uvedené tabulce jsou přehledně srovnány všechny tři typy životního pojištění.

2.4 Výdaje

Z účetního pohledu jsou výdaje protipólem příjmů. Ty lze ovlivnit relativně málo a vyplývá to z postavení, vzdělání, schopností a ochoty učit se nové věci – například investovat. Velikost příjmů nelze měnit okamžitě, ale z dlouhodobého hlediska je šance na zvýšení příjmů vyšší. Naopak výdaje jsou různorodé a ekonomické subjekty jsou schopné měnit výdaje v řadě případů ihned. Například na základě volby koupit x nekoupit. U jiných kategorií jako jsou dlouhodobé úvěry nelze změnit výši výdajů hned, ale je možné uspořit například v případě refinancování. Výdaje lze dělit na mandatorní, nutné a zbytné. **Mandatorní výdaje** vyplývají ze závazků nebo smluv domácnosti a při jejich nezaplacení hrozí postih ve formě sankcí. Tyto výdaje mají několik podkategorií jako je dluhová složka, kam lze zařadit splátky úvěrů, leasingů,

splátkových kalendářů či pokut. Dále platby ze smluv – například nájemné, zálohy i doplatky za dodávky energií, stočné a vodné či odvoz komunálního odpadu. Lze sem zahrnout platby daní (daň z příjmů, z nemovitosti, sociální a zdravotní pojištění), platby výživného (ve formě alimentů), platby členských poplatků apod. **Výdaje nutné** nejsou povinné a nebudou stíhány sankcemi, ale jejich provedení je citelně výhodnější než jejich neuskutečnění. Řadí se sem výdaje, které zajistí základní životní potřeby z hlediska výživy, oblečení či komunikace. U této kategorie se lze vyhnout jejich placení, ale z ekonomického pohledu při odložení spotřeby může být cena vyšší. Příkladem může být nákup předplacené hromadné dopravy či nákupu roční dálniční známky. Jednorázová platba bude sice ve vyšší hodnotě, ale v součtu to může vyjít levněji, než nákup měsíčních plateb jako je tomu u hromadné dopravy. Posledním druhem jsou **výdaje zbytné**, jejichž neprovedení pouze neumožní uspokojit subjektivní potřebu jedince. Patří sem například výdaje na dovolenou, dárky apod. Rozlišení mezi zbytnými a nezbytnými výdaji je v určité rovině na základě subjektivnosti. Jeden ekonomický subjekt považuje nákup nového auta, i když již má pojízdné auto, za nezbytnost či nákup dovolené, kde si odpočine od všedních starostí. Naopak druhý subjekt považuje nákup nového automobilu za zbytnost a volné finanční prostředky by mohl využít jinde. (Dvořáková & Smrčka, 2011)

Dle Málka a kolektivu (2010) lze výdaje dělit na fixní a kontrolované nebo na běžnou spotřebu, bydlení, vzdělání, luxus nebo zábavu.

Fixní výdaje je těžké snížit či minimalizovat a lze sem zařadit splátky hypotéky, leasing apod. **Kontrolované výdaje** lze ovlivnit a jejich hodnota závisí na rozhodnutí ekonomického subjektu a na jeho příjmu. Patří sem výdaje na zábavu či oblečení. **Výdaje na běžnou spotřebu** jsou náročné na sledování, jelikož každý člen domácnosti má individuální spotřební chování. Pro snadnější kontrolu je nezbytné, aby se tyto výdaje sledovaly alespoň na týdenní bázi. **Výdaje na bydlení** jsou spojené s nájmem, tvorbou rezervy na opravy, energiemi, poplatky na vodu, popelnici, TV, rozhlas či telefon a internet. Do kategorie **vzdělání** se řadí platby na učebnice, školní poplatky, školkovné či platby soukromým školám. Posledním druhem je luxus a zábava a patří sem výdaje na koníčky, sport či dovolenou.

2.4.1 Hypoteční úvěr

Jak již bylo zmíněno, jsou hypoteční úvěry součástí výdajů domácností a základní terminologie spojená s úvěry byla představena v kapitole 2.3.3 Stavební spoření. Tuto terminologii je dle Dlouhého (2020) možné rozšířit o:

- RPSN – jedná se o roční procentní sazbu nákladů a vyjadřuje celkové náklady na zapůjčení cizích finančních prostředků,
- bonita – jedná se schopnost zaplatit úvěr, tzn. včas a řádně splácet závazky vůči bankovní instituci,
- zástavní právo – zajišťuje, aby věřitel získal svou pohledávku zpět,
- LTV (loan to value) – zastavitelná hodnota nemovitosti pohybující se okolo 80-90 % výše úvěru,
- jistina – velikost půjčeného kapitálu.

Hypoteční úvěr musí být vždy zajištěn zástavním právem k dané nemovitosti a v současné době není možné, aby se za dlužníka zaručil tzv. ručitel. Tento princip například funguje u stavebního spoření. Zástavním právem je zatížena nemovitost, na jejíž koupi se bere úvěr ze stavebního spoření. Dále se zástavní právo může vázat k jiné nemovitosti, kdy žadatel o úvěr nemá našetřený potřebný základ. Ten se pohybuje okolo 10–20 procent. Úskalím, jež se váže k zástavnímu právu, jsou družstevní podíly, kdy ekonomický subjekt nekupuje přímo nemovitost, ale družstevní podíl. V tomto případě se nedá využít zástavní právo přímo k dané nemovitosti, ale musí se zastavit jiná nemovitost, která je již v osobním vlastnictví. Nedílnou součástí hypotečních úvěrů je úroková sazba, jež závisí na účelu úvěru, době fixace, výši zajištění úvěru a na bonitě žadatele. (Srový, 2009)

Jak již bylo zmíněno, fixace u hypotéky je důležitým parametrem ovlivňující úrokovou sazbu a flexibilitu hypotéky. Fixace je smluvní období, po jehož trvání se nemění úroková sazba a ani výše splátky úvěru. V současnou chvíli klienti mohou uzavřít fixaci na 1, 3, 5, 7 nebo 10 let. Výhodou kratší fixace je nižší úroková sazba a možnost brzkého refinancování u jiné bankovní instituce. Naopak nevýhodou je nejistota panující ohledně výše sazby po uplynutí doby fixace. (Moneta, 2021b)

2.4.2 Peer to peer půjčky

P2P půjčky umožňují jednotlivcům získávat půjčky přímo od jiných subjektů, a tím je vyloučená bankovní instituce jako prostředník. Tento typ půjčování existuje od roku 2005, prostřednictvím různých webových stránek. Tyto stránky spojují dlužníky přímo s investory a každý web si sám stanoví sazby a podmínky pro umožnění transakce. Úrokové sazby jsou rozlišené dle bonity žadatele. Princip fungování P2P půjček je založen na registraci investora, jenž poskytne volné finanční prostředky a ty se přerozdělí mezi jednotlivé žadatele o úvěr. Naopak žadatel o úvěr si vytvoří finanční profil spadající do určité rizikové kategorie a dle toho je mu přiřazena úroková sazba. Žadatel si může nabídky prohlédnout a některou z nich přijmout. Převod peněz a měsíční splátky jsou řešeny prostřednictvím dané platformy. Ve světě P2P poskytuje například Prosper, Lending Club, Peerform, Upstart, and StreetShares. (Kagan, 2020)

V České republice P2P půjčky poskytuje platforma Zonky patřící do skupiny PPF od roku 2015 a lidé si na Zonky půjčili více než 13 miliard korun. Prvním krokem je registrace trvající 15 minut. Vše probíhá online a zdarma. Klient potřebuje pouze dva doklady totožnosti, telefonní číslo a číslo bankovního účtu. Smlouvy se podepisují prostřednictvím SMS kódu. Zhodnocení na této platformě je mezi 3–10 % a průměrný výnos je 6,03 % p. a. Investor si nabije virtuální peněženku a investuje do různých půjček. Může do jedné půjčky investovat minimálně 200 Kč. Klient je omezen počtem investic na portfolio, a to ve výši 122 investic. Z pohledu žadatele o úvěr je zde několik výhod – lze si půjčit přímo od lidí a na cokoliv, je to výhodnější než v bance, žádné skryté poplatky, možnost splacení dříve a zdarma. Žadatel musí být starší 18 let, občanem České republiky nebo zde mít trvalý pobyt a vlastnit bankovní účet v České republice. Opět se bude muset zaregistrovat pomocí dvou dokladů totožnosti a doložit své příjmy. Žadatel zadá poptávku na půjčku a platforma mu připraví konkrétní nabídky, z kterých si žadatel vybere. Smlouva je podepsána opět pomocí SMS kódu. (Zonky, 2021)

2.4.3 Další typy úvěrů

Existuje mnoho dalších typů úvěrů, které Dlouhý (2020) definuje jako:

- americká hypotéka – jedná se o bezúčelový hypoteční úvěr spojený se zástavním právem, ale zapůjčené finanční prostředky je možné využít na cokoliv,
- spotřebitelský úvěr – jedná se o zapůjčení finančních prostředků fyzickým osobám na potřeby nepodnikatelského charakteru a lze sem zařadit nákup automobilu či velkých spotřebičů,
- kontokorent – tento termín se používá ve spojení s běžným účtem a klient má možnost se pohybovat za hranicí svých prostředků za úplatu (úrok),
- kreditní karta – možnost nákupu služeb a zboží na úvěr, kdy k zúčtování dochází až po předem stanové době (bezúročném období) a v případě přesáhnutí této doby se úroky pohybují okolo 20 %.

3 Finanční gramotnost v České republice

Impulzem pro vznik různých finančních produktů byla změna ekonomiky, kdy se počátkem 90. let 20. století transformovala centrálně plánovaná ekonomika na tržní. Tím vznikla potřeba finančního vzdělávání.

3.1 Instituce podporující finanční vzdělávání

V roce 2010 vznikla Národní strategie finančního vzdělávání. Na této strategii se podílelo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy společně s Ministerstvem průmyslu, Ministerstvem financí a Českou národní bankou. Jedná se o ucelený systematický přístup k posílení finančního vzdělávání občanů České republiky. (MŠMT, 2010)

Tato strategie dala impuls, aby veřejné i soukromé sektory začaly více podporovat finanční gramotnost v České republice.

3.1.1 Česká národní banka

ČNB je nestranným dohledem nad férovou soutěží a stabilitou na finančních trzích. Prostřednictvím svých aktivit na podporu finančního a ekonomického vzdělávání se zaměřuje především na žáky druhého stupně základních škol, studenty středních škol a na veřejnost. Česká národní banka vychází z toho, že na finančním zdraví obyvatel závisí i zdravé fungování ekonomiky, má potřebné informace a znalosti pro přispění k posílení finanční a ekonomické gramotnosti a je pro ni významné mít na své „straně“ informované obyvatelstvo, což napomáhá předcházet případným nekalým praktikám na finančních trzích. (Česká národní banka, 2021a)

Jelikož se aktivně snaží zvýšit povědomí o finančním vzdělávání, nabízí na svých webových stránkách zdarma materiály pro různé segmenty:

- pro učitele a žáky základních škol – metodické listy pro učitele či prezentaci Jak proplout světem financí,
- pro učitele a žáky středních škol – detailněji zpracovány materiály z předchozího bodu,

- pro veřejnost a školní skupiny – expozice ČNB (historie měny a bankovníctví), Návštěvnické centrum (role a činnosti centrálních bank), Outreach program (seznámení s ČNB mimo její prostory),
- pro nejmenší – omalovánky ČNB,
- pro spotřebitele – materiály na podporu ochrany spotřebitele, desatero pro spotřebitele či ČNB vlog a projekt Peníze na útěku.

Jedním z velice zajímavých a dobře edukativně zpracovaných internetových platform je portál Peníze na útěku. Tato webová stránka je zaměřena na oblast finanční gramotnosti s cílem vzdělávat mladé obyvatele České republiky ve věkové kategorii 18–35 let především jednoduchou a srozumitelnou formou. Platforma je po vizuální stránce velmi přehledná a je vytvořena tak, aby zaujala návštěvníka webu. Portál Peníze na útěku nabízí zdarma poradenství ohledně pojištění, půjček či spoření. Dále radí se zajištěním na stáří, na jaké dávky má rodina v případě narození dítěte nárok a na co si dát pozor, jak naplánovat vlastní bydlení nebo kdy se vyplatí koupit auto hotově a kdy na splátky apod. (Peníze na útěku, 2021)

Nedílnou součástí portálu Peníze na útěku (2021) je i finanční desatero:

- nic není zadarmo – prodejci finančních služeb chtějí vytvářet zisk a pokud je služba zdarma, zaplatí spotřebitel jinou formou,
- mít jasno – vědět parametry a očekávání od daného produktu, možnost porovnání nabídek,
- s kým se jedná – ověřit si získané certifikáty od ČNB či České obchodní inspekce,
- mít finanční plán – mít finanční rezervu pro nepředvídané situace,
- číst všechno – vzít si smlouvy domů a vymezit si dostatek času na prostudování,
- smlouvy – dát si pozor na rozsáhle smlouvy a vždy si nechat zaslat kopii dokumentů,
- vysoký výnos – dát si pozor na příliš výnosné nabídky oproti běžné situaci na trhu,
- investování – dát si pozor na manipulaci obchodníka či investičního zprostředkovatele při vyplňování investičního dotazníku,

- důvěřovat a prověřovat – nechat si předložit více nabídek od více finančních poradců,
- chránit svá data – nikdy neukládat hesla ani jiná citlivá data do volně přístupného mobilu či počítače.

Poslední zajímavostí na platformě Peníze na útěku (2021) je pomoc při tvorbě rozpočtu. ČNB vytvořila přehlednou a jednoduchou tabulku se základním výčtem jednotlivých položek pro dané kategorie, aby každý jedinec měl představu, jak rozpočet vytvořit. Tabulku znázorňující tvorbu finanční rezervy lze vidět níže.

Tabulka 3: Tvorba rezervy

Měsíční výdaje	Pravidelné	nájem, elektřina, životní pojištění, platba za internet a telefon, školné
	Proměnlivé	potraviny, benzín, restaurace
Do budoucnosti	Fondy na známé věci	revize kotle, dovolená, vánoční dárky, výročí svatby
	Fondy na neznámé věci	rozbitý spotřebič, nečekaná cesta, oblečení, pro radost
	Rezerva	ve výši 1 výplaty

Zdroj: Peníze na útěku (2021), zpracováno autorkou

Po dokončení tabulky na finanční rezervu si návštěvník webu může zkusit finanční dotazník, kde si nejdříve musí vybrat, zda je začátečník, pokročilý či expert.

3.1.2 Ministerstvo financí

Jelikož je finanční vzdělávání jedním ze základních principů správného rozhodování spotřebitele a důležitým nástrojem v boji proti zadlužení spotřebitelů a eliminaci exekucí, snaží se Ministerstvo financí České republiky vytvořit podmínky pro

dlouhodobý růst finančního vzdělávání v naší republice. Tohoto cíle dosahuje pomocí vydávání strategických dokumentů, řízením Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání či zaštiťováním projektů na podporu finanční gramotnosti. Zajímavým projektem je platforma „Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat?“, jenž má za úkol poskytovat informace o fungování a rizicích v oblasti financí, dávat rady a návody pro různé finanční produkty, pomáhat při řešení problémů se činiteli finančního trhu. (MFČR, 2020)

Jak již bylo zmíněno, MF se taktéž podílelo na tvorbě Národní strategie finančního vzdělávání. Dále MF zadává průzkumy na téma finančního vzdělávání s cílem zjistit postoje českých občanů k problematice finanční gramotnosti. (MŠMT, 2010)

3.1.3 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Dle MŠMT je nedílnou součástí přípravy žáků na život, vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti. Národní strategie má několik pilířů a prvním je právě oblast finanční gramotnosti orientovaná na střední a základní školy. Za tento pilíř zodpovídá právě MŠMT. Cílem je vytvářet vzdělávací programy a poskytovat materiály či jiné metodické podpory učitelům ZŠ a SŠ. V roce 2007 MŠMT ve spolupráci s MF vydalo Standardy finanční gramotnosti jako součást materiálu Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. V návaznosti na tuto událost MŠMT společně s Českou národní bankou zahájily podporu pedagogických pracovníků. (MŠMT, 2010)

3.1.4 Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo průmyslu a obchodu

Ministerstvo průmyslu a obchodu zodpovídá za spolupráci se spotřebitelskými sdruženími v oblasti finanční gramotnosti. Těmto subjektům poskytuje dotace a poradenství. Cílem MPO je vzdělávat spotřebitele, již zaběhnuté v životě. Například v roce 2021 MPO rozdělilo dotační prostředky na ochranu spotřebitele v celkové výši 14 999 480 Kč, a tím podpořili projekty jako dTest pro spotřebitele a podnikatele či Vzdělávání studentů sociální práce v oblasti ochrany spotřebitele a zvyšování finanční gramotnosti obyvatel prostřednictvím internetové aplikace Dluhový labyrint. (MPO, 2021)

Ministerstvo práce a sociálních věcí se zaměřuje na finanční vzdělávání jedinců bez zaměstnání, kdy mají možnost pomoci zvýšení znalosti v oblasti financí, se vyhnout zadlužování či exekucím. MPSV zajišťuje vzdělávání finanční gramotnosti a měkkých dovedností prostřednictvím příspěvkové organizace Fond dalšího vzdělávání. (MPSV, 2014)

3.2 Soukromé instituce

Soukromé instituce, mezi které patří banky, neziskové společnosti či občanská sdružení, spolu s veřejným sektorem pomáhají zvýšit povědomí v oblasti financí. Rozvoj finančních trhů a vznik mnoha finančních produktů jako jsou různé druhy pojištění, účtů či investičních nástrojů vedl k potřebě zvýšení finančního vzdělávání. Cílem je, aby banky měly zodpovědné a vzdělané klienty, jež se zvládnou orientovat v terminologii a podmínkách jednotlivých produktů.

Česká spořitelna vytvořila projekt Abeceda peněz České spořitelny, kdy se jedná o největší program finančního vzdělávání v ČR. Cílem je zvýšit finanční vzdělání dětí a teenagerů. Program je připraven profesionálními pedagogy pod záštitou MF. (Abeceda peněz, 2021)

Příkladem další banky vzdělávající v oblasti financí je Československá obchodní banka. ČSOB od roku 2016 nabízí základním a středním školám výukový program Finanční vzdělávání ČSOB do školy. Do projektu je zapojeno přes 500 zaměstnanců společnosti. (Československá obchodní banka, 2021)

Nezisková organizace zaštiťující pomoc spotřebitelům, kteří se ocitli v tíživé finanční situaci, je Poradna při finanční tísni. Jedná se o neziskovou, nestátní a nekomerční prospěšnou organizaci. Veškeré služby jsou poskytovány zdarma a klienti mohou zavolat kdykoliv během pracovního dne na jejich bezplatnou poradenskou linku. (Poradna při finanční tísni, 2021)

3.3 Projekty na podporu finanční gramotnosti

Tato podkapitola se bude věnovat projektům na podporu finančního vzdělávání. Cílem je bojovat s nízkou znalostí finančních produktů apod.

3.3.1 Abeceda peněz

Projekt Abeceda peněz přináší bezplatnou výuku finanční gramotnosti, pomůcky a odbornou asistenci pro učitele, hravou a interaktivní výuku plnou zábavy pro studenty, tipy na zacházení s penězi pro rodiče a pomoc seniorům s ovládním moderních technologií (například internetové bankovníctví v chytrém telefonu). Česká spořitelna prostřednictvím tohoto programu nabízí bezplatné materiály pro předškoláky (didaktické příběhy a metodiku pro učitele), pro druhou a čtvrtou třídu (pracovní sešit, aplikace pro interaktivní tabuli a metodiku pro učitele). Banka také na svém blogu zveřejňuje nejrůznější články na téma finančního vzdělávání a nakládání s penězi jako je – jak ušetřit za elektřinu a vodu, na co si dát pozor ve smlouvách či jak se zadlužit bezpečně. Abeceda peněz má několik základních principů:

- zábavně a interaktivně,
- vzájemné učení,
- připraveno na každou situaci (i COVID),
- odbornost a kvalita,
- učení není jen o sezení v lavici,
- k dispozici pro každého. (Abeceda peněz, 2021)

3.3.2 Mobilní aplikace Filip

Jedná se o mobilní aplikaci ČSOB snažící se vysvětlit svět peněz srozumitelně. Aplikace je zdarma a je určená pro děti od nejtějššího věku až po teenagery. Zájemci o aplikaci Filip potřebují chytrý telefon, připojení k internetu a 35 MB volného místa. Filip vznikl při programu Finančního vzdělávání v roce 2021, kdy jsou základy finanční gramotnosti představeny zábavnými videi. Uživatelé, zde najdou zmiňovaná videa, testy na ověření znalostí, možnost růstů prostřednictvím jednotlivých úrovní. Výhodou pro školy je zjednodušení výuky a možnost zjištění, jaké žáci mají výsledky ve srovnání s ostatními školami. (Filip ČSOB, 2021)

3.3.3 EU peníze základním a středním školám

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (2021) nabízí dva projekty EU peníze základním a středním školám. Program **EU peníze základním školám** je koncentrace finančních prostředků do sedmi vytipovaných témat s cílem zlepšení

znalostí v daných oblastech – cizí jazyky, čtenářská a informační gramotnost, využívání ICT, matematika, přírodní vědy, inkluzivní vzdělávání a finanční gramotnost. Tohoto projektu se zúčastnily jak státní, tak církevní i soukromé školy, kdy čerpaly peněžní prostředky na zlepšení podmínek vzdělávání ve výše uvedených oblastech. Tento projekt trval od roku 2010 do roku 2015. Projekt vznikl se spoluprací Evropské unie, MŠMT a OP VK. **EU peníze středním školám** je na obdobném principu jako předchozí projekt, ale cílem bylo zlepšení podmínek na středních školách a konzervatořích. Projekt probíhal mezi lety 2011-2014. Výsledkem obou projektů je zavedení nové oblasti podpory „Zlepšení podmínek pro vzdělávání na středních a základních školách“ s cílem zlepšení rozvoje problematických oblastí.

3.3.4 Projekty IVCP

Informační vzdělávací centrum Plzeň je spolek založený v roce 2006. Cílem je poskytnout informace pro rozvoj a zlepšení kvality života lidem, kterým hrozí vyloučení ze sociálního života. IVCP iniciovalo několik projektů – Bezpečný kraj (s-bezpečnost a finanční gramotnost), Podpora finanční gramotnosti žáků SŠ a ZŠ či Finanční gramotnost mládeže a seniorů apod. Plzeňský kraj poskytl finanční podporu IVCP na **Podpora finanční gramotnosti žáků SŠ a ZŠ**. Cílem bylo vytvořit metodický materiál pro pedagogy základních a středních škol. Materiál byl vydán v elektronické i tištěné verzi. Tento projekt vznikl v roce 2012. Naopak **projekt Finanční gramotnost mládeže a seniorů** je zaměřen na mládež od 18–26 let a na seniory. Hlavní myšlenkou projektu je pochopení zodpovědnosti při rozhodování o úvěrových produktech a důsledků v případě nehrazení finančních závazků. (IVCP, 2021)

4 Finanční gramotnost v zahraničí

Tato část diplomové práce bude zaměřená na finanční vzdělávání v Rakousku a Polsku. Tyto země byly vybrány, jelikož se jedná o sousední země České republiky. Poslední analýza finanční gramotnosti dle OECD proběhla v roce 2020.

Obrázek 3: Výsledky výzkumu

	Number of participants	Financial Literacy Score	Knowledge	Behaviour	Attitude
Austria	1418	14.4	5.3	6.0	3.1
Bulgaria	1047	12.3	4.1	5.3	2.9
Colombia	1200	11.2	3.8	4.8	2.6
Croatia	1079	12.3	4.5	5.0	2.8
Czech Republic	1003	13.0	4.5	5.3	3.1
Estonia	1005	13.3	4.9	5.3	3.1
Georgia	1056	12.1	4.5	5.1	2.5
Germany	1003	13.9	5.2	5.7	3.1
Hong Kong, China	1002	14.8	6.2	5.8	2.9
Hungary	1001	12.3	4.6	4.5	3.3
Indonesia	1000	13.3	3.7	6.3	3.3
Italy	2036	11.1	3.9	4.2	3.0
Korea	2400	13.0	4.6	5.4	3.1
Malaysia	2818	12.5	3.7	6.1	2.7
Moldova	1074	12.6	4.0	5.5	3.1
Montenegro	1030	11.5	4.1	4.7	2.6
Peru	1205	12.1	4.1	5.1	2.9
Poland	1000	13.1	5.0	5.5	2.6
Portugal	1480	13.1	4.0	5.9	3.2
North Macedonia	1076	11.8	3.9	5.1	2.8
Romania	1060	11.2	3.5	5.0	2.7
Russia	83478	12.5	4.8	4.9	2.8
Slovenia	1019	14.7	4.8	6.3	3.6
France *	2155		4.8		
Malta **	1013	10.3	2.2	5.2	2.8
Thailand ***	11129		3.9		3.9

Zdroj: OECD (2020)

V Obrázku 3 jsou vyznačené vybrané země, u kterých lze vidět počet respondentů a dosažené skóre u finančních znalostí, chování a postojů.

4.1 Rakousko

Rakousko má velmi úspěšnou ekonomiku a jejich životní úroveň se řadí mezi jednu z nejvyšších v Evropě. Jednotlivci jsou spokojenější se životem, než je průměr OECD. I přes velmi vysokou životní úroveň se musí rakouská populace vypořádat s velmi rychlými změnami na finančních trzích, ale které jim přinášejí nové příležitosti a výzvy. Dalším úskalím je rychle stárnoucí populace a obava o dlouhodobou finanční bezpečnost. U mladších generací se objevují problémy se zadlužováním. Tento vývoj

byl umocněn dopadem krize COVID-19. Pomocť má nová národní strategie finanční gramotnosti, jež uznává finanční vzdělávání jako dlouhodobou politickou prioritu. Strategie nebude stavět od nuly, ale bude vyplývat z iniciativ již vyvinutých Rakouskem a zúčastněných stran v oblasti finanční gramotnosti a nabídne jim platformu pro zvýšení jejich působnosti. Podpoří kolektivní práci a sdružování zdrojů k dosažení společného cíle. Oficiální přijetí strategie rakouskou Radou ministrů přispěje k celostátní implementaci a usnadní začlenění finanční gramotnosti do politického souboru nástrojů na podporu lidí žijících v Rakousku při překonávání krize COVID-19 a budování odolné finanční budoucnosti. Takováto implementace na vysoké úrovni pomůže zvýšit povědomí o potřebě být finančně gramotný. OECD je připravena pokračovat v podpoře Rakouska v této oblasti díky účasti rakouských orgánů ve výborech OECD a v Mezinárodní síti finančního vzdělávání a prostřednictvím budoucí bilaterální spolupráci. Politika finanční gramotnosti má za cíl pomoci zlepšit úroveň finančních znalostí Rakušanů a má pozitivní dopad na jejich finanční chování. Hlavními body rakouské finanční iniciativy je:

- podporovat jednotlivce a domácnosti v lepším hospodaření se svými financemi, dělat zdravé finance,
- zvýšit povědomí o důležitosti spoření pro neočekávané události,
- lépe porozumět rizikům a příležitostem kapitálových trhů a pomáhat při jejich vytváření,
- lépe informovat o důsledcích v oblasti dlouhodobých investic,
- odolnost vůči vnějším hrozbám,
- připravit občany na rostoucí integraci digitálních technologií do financí apod. (National Strategy for Financial Literacy in Austria, 2020)

Poslední průzkum v rámci Mezinárodního průzkumu kompetencí finanční gramotnosti dospělých proběhl v roce 2020. Pro Rakousko tento průzkum provádí Oesterreichische Nationalbank a posledního výzkumu se zúčastnilo necelých 1500 účastníků a oblastmi výzkumu byly finanční znalost, chování a postoje. Dle OECD se údaje z analýzy používají pro výpočet indexů finanční gramotnosti pro každou z výše zmíněných oblastí. Finální index finanční gramotnosti Rakouska je 14,4, což je nadprůměrná hodnota. Mezinárodní průměr je 12,7 z celkového hodnocení 21. V oblasti **finanční znalosti** bylo měřeno, jak obyvatelé rozumí jednotlivým pojmům. Například časová

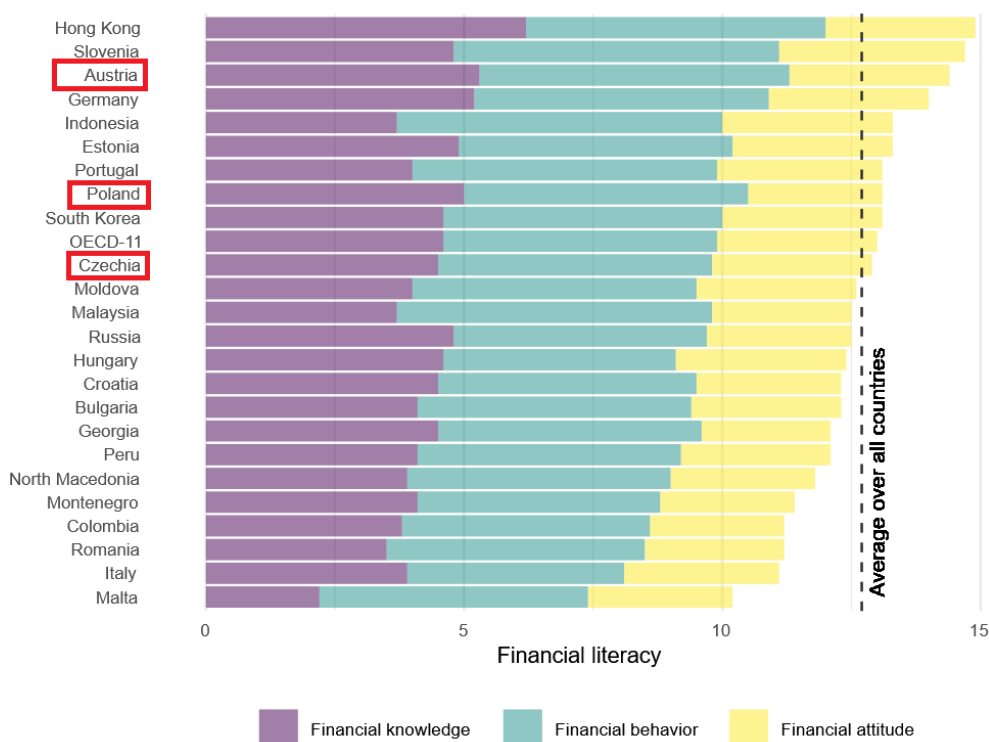
hodnota peněz, úrok či inflace. Průměrné mezinárodní skóre je 4,4 z celkového 7. V Rakousku byla hodnota skóre znalostí 5,3, což je opět nadprůměrná hodnota. **Finanční chování** se zaměřilo na dlouhodobé finanční plánování, přehled a kontrolu financí. Průměrné mezinárodní skóre bylo 5,3 z celkových 9. Skóre chování v Rakousku bylo 5,8 – lehce nad průměrem. V poslední kategorii byly měřeny **postoje** k úsporám či dlouhodobému plánování. Rakousko je se svým skóre 3,1 lehce nad průměrem mezinárodních hodnot. Maximum dosažitelné hodnoty bylo 5. V celkovém hodnocení lze říct, že Rakousko dosáhlo nadprůměrných výsledků, ale i přesto je zde prostor pro rozvoj. Většina rakouských účastníků výzkumu neměla problém se základními pojmy, ale problém nastal při diverzifikaci rizika a složeného úroku. Rakouské finanční vzdělávání je poměrně rovnoměrně rozdělené mezi různé věkové kategorie. Odlišnost nastává mezi mladší skupinou (18–29) a seniory (60+), kdy mladí lidé mají nižší úroveň finanční gramotnosti a jsou méně organizovaní ohledně financí. Taktéž mají více sklony k rizikovějšímu a méně předvídatelnému chování. Na druhou stranu jsou více otevření digitálním inovacím z finanční sféry. Rakouští muži a ženy mají taktéž relativně rovnoměrné skóre ve všech kategoriích. U rozdělení dle pohlaví je důležité vzít v potaz rozdíly v oblasti financí. Například ženy mají tendenci žít déle a vydělávat méně než muži, a proto je pravděpodobnější, že budou ve stáří čelit finančním těžkostem. Proto je důležité, aby jednotlivé skupiny znaly nástrahy a možnosti světa financí. (OECD, 2020)

OeNB vytvořila nový interaktivní panel poskytující komplexní data o finančním vzdělávání ve střední, východní a jihovýchodní Evropě (CESEE). Zatímco mezinárodní instituce jako Světová banka a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) shromáždily a zpřístupnily data pro širokou škálu zemí, tématu finančních znalostí byla dosud ve většině zemí CESEE věnována malá pozornost. Zveřejnění těchto dat dle OeNB představuje důležitý krok k odstranění této mezery a poskytuje první pohled na stav finanční gramotnosti v CESEE. Zveřejněná data jsou shromážděna v rámci OeNB Euro Survey a analyzována ve spolupráci s výzkumnou institucí v Mnichově. Uživatelé nového interaktivního ovládacího panelu OeNB mohou porovnávat data CESEE s daty pro Rakousko a dalšími zeměmi dle OECD, vytvářet vlastní grafy a stahovat grafy i podkladová data. Interaktivní platforma v ukazuje porovnání znalosti v oblasti „velké trojky“. Jedná se o znalosti o úrokových sazbách, inflaci a diverzifikaci rizik. Tato tři témata se v Rakousku používají k měření finanční

gramotnosti. Příkladem otázky ohledně inflace v posledním empirickém šetření bylo – *Předpokládejme, že jste měli na spořicímu účtu 100 EUR a úroková sazba byla 2 % ročně. Kolik si myslíte, že byste po pěti letech měli na účtu, kdybyste peníze nechali růst.* Možnou odpovědí bylo více než 100 €, přesně 110 €, méně než 110 €, z uvedených informací to nelze určit, nevím, žádná odpověď, irelevantní odpověď. Pro každou oblast byla položena jedna otázka s odpověďmi na podobné bázi jako je zmíněno výše. Na základě těchto otázek si uživatel platformy může porovnat různé země. (OeNB, 2020)

Obrázek 4: Finanční gramotnost napříč zeměmi

Zdroj: OeNB (2020)

4.2 Polsko

Specifický charakter Polska v oblasti finanční gramotnosti úzce souvisí se socioekonomickými změnami, které nastaly od roku 1989. Právě rozvoj ekonomiky volného trhu donutil vládu a finanční instituce zvýšit svůj zájem o finanční vzdělávání. Další historickou událostí, která měla významný dopad na finanční gramotnost, byl vstup Polska do Evropské unie a s tím spojená nutnost schválení některých zákonů. Prvním krokem k integraci s EU byla příprava Národní strategie sociální integrace (NSSI) a Národního akčního plánu inkluze (NAPI), které byly na základě prohlášení

o společné akci nazvané Společné memorandum o sociálním začleňování (JMSI). Cílem Národní strategie sociální integrace bylo začlenění Polska do naplňování druhého bodu Lisabonské strategie EU zaměřené na modernizaci evropského sociálního modelu, investice do lidského kapitálu a boj proti sociálnímu vyloučení. (European Funds Portal, 2021; European Commission, 2021)

V Polsku provádí mnoho center komplexní výzkum ekonomické gramotnosti a vyspělosti. Podporují je průzkumy veřejného mínění, které se zaměřují na jednotlivé tematické oblasti, jako je sklon ke spoření, postoje k bankovním úvěrům nebo pojišťovnictví. Dostupné výzkumné údaje ukazují, že finanční povědomí Poláků se jistě zlepšuje, ale stále zůstává na nízké úrovni. Může to být potvrzeno několika významnými studii provedenými na celé populaci. Jedním z nich je zpráva z července/srpna v roce 2009 o průzkumu společnosti Pentor Research International ve formě osobních rozhovorů CAPI (Computer Assisted Personal Interview). Hlavním účelem průzkumu byla studie ekonomických znalostí Poláků a diagnostika oblastí, ve kterých Poláci nejvíce potřebují ekonomické vzdělání (oblasti vzdělávací kampaně). (Polaków, 2009)

V posledním průzkumu OECD (2020) se Polsko umístilo lehce nad průměrem. Empirického šetření se zúčastnilo 1000 občanů a celkové skóre finanční gramotnosti má 13,1. Ve finanční znalosti získali 5 bodů. Vzhledem k průměrné hodnotě (4,4) se jedná o nadprůměr. Polsko obdrželo 5,5 bodů z oblasti finančního chování, což je opět nad průměrem (5,5) a nakonec 2,6 bodů z postojů k financím. Poslední hodnota je podprůměrná, jelikož průměr je 3. V celkovém hodnocení se Polsko řadí mezi lepší průměr. V porovnání s Rakouskem Poláci lépe rozumí rizikům a diverzifikaci, ale naopak mají horší skóre u pochopení časové hodnoty peněz. Jak Rakušanům, tak Polákům dělá problém jednoduchý a složený úrok. Finanční znalosti, chování a postoje jsou dle věkového kritéria relativně rovnoměrné. Průměrný rozdíl je 0,2 bodu. Nejvýraznější rozdíl je u věkové kategorie seniorů (60+) a dospělých (30–59), kde je rozdíl v celkové finanční gramotnosti 0,7 bodu. Seniori dosáhli skóre 12,6 – viz Obrázek 5.

Obrázek 5: Finanční gramotnost dle věku

	Financial literacy							Financial knowledge						
	total sample	youth (18-29)	t-statistic	middle age (30-59)	t-statistic	ageing (60+)	t-statistic	total sample	youth (18-29)	t-statistic	middle age (30-59)	t-statistic	ageing (60+)	t-statistic
Austria	14.4	13.6	*	14.8	*	14.2	*	5.3	5.0	*	5.4	*	5.4	*
Colombia	11.2	11.3		11.4		10.6	*	3.8	3.7	*	3.9	*	3.8	*
Czech Republic	13.0	12.0	*	13.2	*	13.3	*	4.5	4.3	*	4.7	*	4.4	*
Estonia	13.3	13.3		13.7	*	12.8	*	4.9	4.7	*	5.2	*	4.6	*
Germany	13.9	13.7	*	13.9	*	14.0	*	5.2	5.2	*	5.1	*	5.3	*
Hong Kong, China	14.8	13.8	*	15.6	*	13.9	*	6.2	6.2	*	6.3	*	5.9	*
Hungary	12.3	12.1	*	12.8	*	11.6	*	4.6	4.7	*	4.8	*	4.1	*
Indonesia	13.3	13.3		13.4	*	12.8	*	3.7	3.8	*	3.7	*	3.4	*
Italy	11.1	9.8	*	11.6	*	11.0	*	3.9	3.9	*	4.1	*	3.7	*
Korea	13.0	12.9	*	13.4	*	12.2	*	4.6	4.8	*	4.7	*	4.1	*
Malaysia	12.5	12.3	*	12.7	*	12.2	*	3.7	3.7	*	3.7	*	3.5	*
Malta	10.3	9.9	*	10.6	*	10.0	*	2.2	2.1	*	2.4	*	2.0	*
Peru	12.1	12.1	*	12.2	*	11.4	*	4.1	4.0	*	4.1	*	3.8	*
Poland	13.1	12.9	*	13.3	*	12.6	*	5.0	5.2	*	5.1	*	4.6	*
Portugal	13.1	12.7	*	13.9	*	12.1	*	4.0	4.1	*	4.4	*	3.3	*
Russia	12.5	12.4	*	12.8	*	11.9	*	4.8	4.8	*	4.9	*	4.5	*
Slovenia	14.7	14.2	*	14.7	*	15.1	*	4.8	4.4	*	4.9	*	5.0	*
Thailand								3.9	4.3	*	4.3	*	3.1	*
France								4.8	4.1	*	4.8	*	5.1	*
Bulgaria	12.3	11.2	*	12.9	*	11.7	*	4.1	4.0	*	4.4	*	3.5	*
Croatia	12.3	11.5	*	12.5	*	12.7	*	4.5	4.1	*	4.6	*	4.9	*
Georgia	12.1	12.2	*	12.6	*	11.2	*	4.5	4.5	*	4.7	*	4.3	*
North Macedonia	11.8	11.1	*	12.2	*	11.4	*	3.9	3.8	*	4.2	*	3.6	*
Moldova	12.6	12.9	*	12.8	*	11.8	*	4.0	3.9	*	4.2	*	3.8	*
Montenegro	11.5	10.9	*	11.9	*	10.8	*	4.1	4.2	*	4.3	*	3.4	*
Romania	11.2	10.6	*	11.5	*	10.8	*	3.5	3.3	*	3.6	*	3.0	*
Average (total)	12.6	12.2	*	12.9	*	12.2	*	4.3	4.3	*	4.5	*	4.1	*
Average (OECD-11)	13.0	12.6	*	13.3	*	12.7	*	4.6	4.5	*	4.8	*	4.4	*

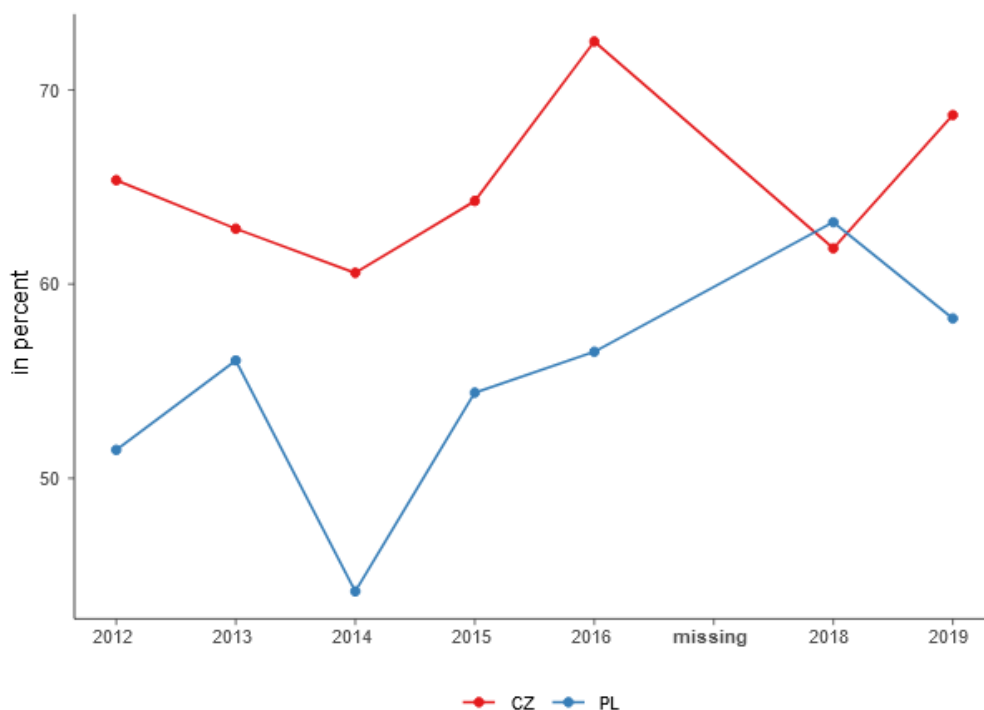
	Financial behaviour							Financial attitude						
	total sample	youth (18-29)	t-statistic	middle age (30-59)	t-statistic	ageing (60+)	t-statistic	total sample	youth (18-29)	t-statistic	middle age (30-59)	t-statistic	ageing (60+)	t-statistic
Austria	6.0	5.8	*	6.2	*	5.7	*	3.1	2.8	*	3.2	*	3.1	*
Colombia	4.8	4.8		4.9	*	4.2	*	2.6	2.7	*	2.5	*	2.5	*
Czech Republic	5.3	4.8	*	5.4	*	5.5	*	3.1	2.8	*	3.1	*	3.4	*
Estonia	5.3	5.5	*	5.4	*	5.0	*	3.1	3.1	*	3.1	*	3.2	*
Germany	5.7	5.6	*	5.7	*	5.6	*	3.1	2.9	*	3.1	*	3.1	*
Hong Kong, China	5.8	5.1	*	6.3	*	5.0	*	2.9	2.6	*	3.0	*	3.0	*
Hungary	4.5	4.3	*	4.7	*	4.2	*	3.3	3.1	*	3.3	*	3.4	*
Indonesia	6.3	6.3		6.3	*	6.2	*	3.3	3.3	*	3.4	*	3.3	*
Italy	4.2	3.3	*	4.4	*	4.1	*	3.0	2.7	*	3.1	*	3.2	*
Korea	5.4	5.2	*	5.6	*	4.9	*	3.1	2.9	*	3.1	*	3.2	*
Malaysia	6.1	5.9	*	6.2	*	5.8	*	2.7	2.7	*	2.8	*	3.0	*
Malta	5.2	4.9	*	5.3	*	5.2	*	2.8	2.8	*	2.9	*	2.7	*
Peru	5.1	5.1	*	5.1	*	4.8	*	2.9	3.1	*	2.9	*	2.8	*
Poland	5.5	5.3	*	5.6	*	5.3	*	2.6	2.4	*	2.6	*	2.8	*
Portugal	5.9	5.6	*	6.2	*	5.5	*	3.2	3.0	*	3.3	*	3.3	*
Russia	4.9	4.8	*	5.1	*	4.6	*	2.8	2.7	*	2.8	*	2.8	*
Slovenia	6.3	6.1	*	6.3	*	6.4	*	3.6	3.7	*	3.6	*	3.7	*
Thailand								3.9	3.7	*	3.9	*	3.9	*
France														
Bulgaria	5.3	4.8	*	5.6	*	5.0	*	2.9	2.4	*	2.8	*	3.2	*
Croatia	5.0	4.8	*	5.1	*	4.8	*	2.8	2.6	*	2.8	*	2.9	*
Georgia	5.1	5.0	*	5.4	*	4.5	*	2.5	2.7	*	2.5	*	2.4	*
North Macedonia	5.1	4.7	*	5.2	*	5.0	*	2.8	2.6	*	2.8	*	2.9	*
Moldova	5.5	5.9	*	5.6	*	5.0	*	3.1	3.2	*	3.0	*	3.0	*
Montenegro	4.7	4.4	*	5.0	*	4.3	*	2.6	2.3	*	2.6	*	3.1	*
Romania	5.0	4.9	*	5.1	*	4.7	*	2.7	2.5	*	2.7	*	3.0	*
Average (total)	5.3	5.1	*	5.5	*	5.1	*	3.0	2.9	*	3.0	*	3.1	*
Average (OECD-11)	5.3	5.1	*	5.5	*	5.1	*	3.1	2.9	*	3.1	*	3.2	*

Zdroj: OECD (2020)

Při porovnání dle pohlaví je nejvýraznější rozdíl ve finančním chování. Zbytek hodnot je relativně podobných.

Jak bylo uvedeno v kapitole 4.1, OeNB (2020) má interaktivní platformu, kde si lze navolit různé země. Pro účely diplomové práce byl zadán požadavek na srovnání České republiky a Polska. Srovnání se týká správných odpovědí na „velkou trojku“.

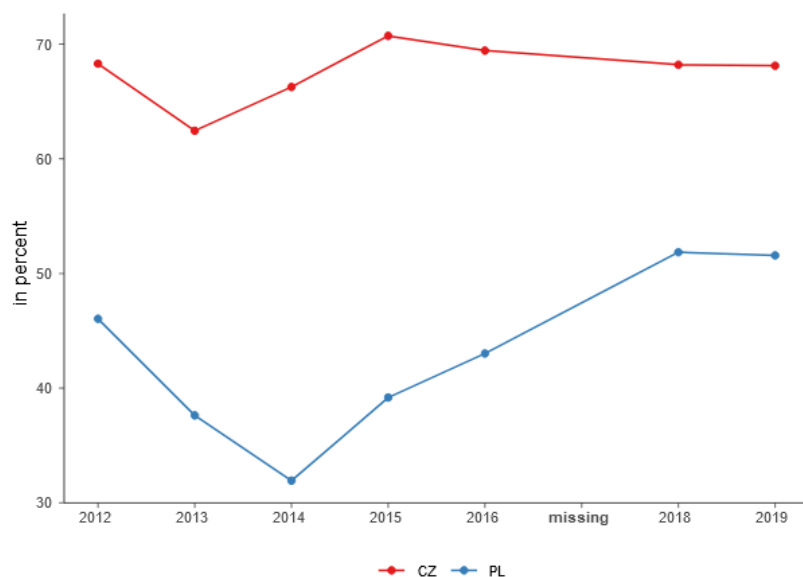
Obrázek 6: Úroky

Zdroj: OeNB (2020)

Dle Obrázku 6 lze vidět, že ČR zaznamenalo pokles v oblasti finanční gramotnosti mezi lety 2016–2018, kdy se povědomí o oblasti financí začalo opět zvyšovat. Naopak V Polsku od roku 2014 panoval rostoucí trend až do roku 2018, kdy finanční vzdělání začalo upadat. Lze z grafu vyvodit, že rok 2018 byl zlomový jak pro Českou republiku, tak pro Polsko.

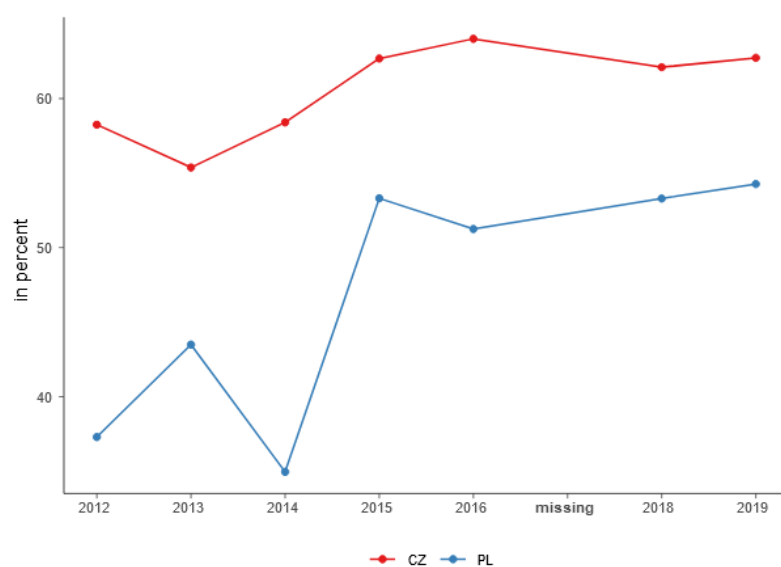
Obrázek 7: Inlace

Zdroj: OeNB (2020)

Povědomí o inflaci a jejím vývoji a názvosloví má v Polsku od roku 2014 rostoucí trend. Naopak v ČR byl rostoucí trend mezi lety 2013–2015. Po tomto roce započal mírně klesající vývoj.

Obrázek 8: Diverzifikace rizik

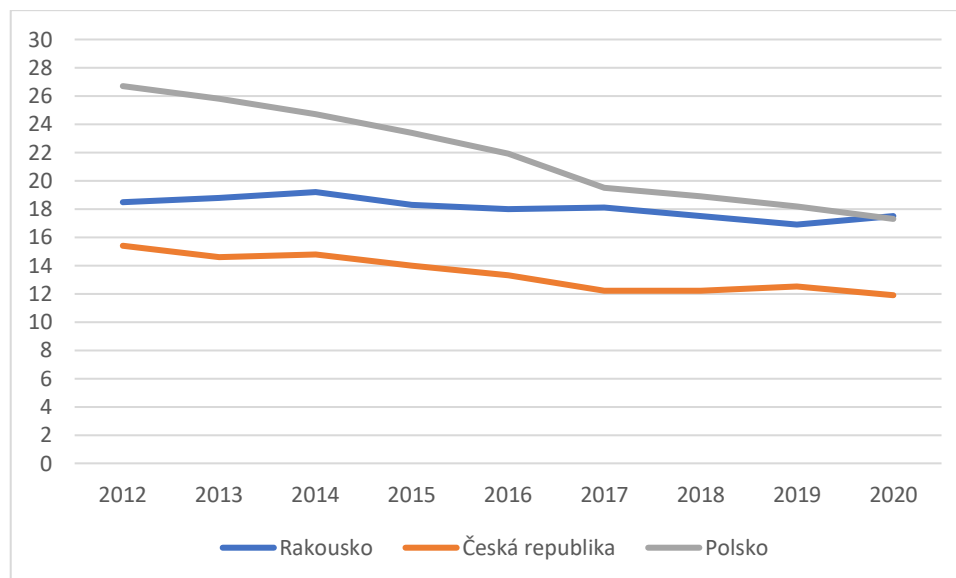
Zdroj: OeNB (2020)

U diverzifikace rizik má Česká republika plynulý vývoj bez větších výkyvů. To nelze tvrdit u Polska, kde v roce 2014 nastal největší pokles ve znalostech této kategorie.

4.3 Porovnání finanční gramotnosti v ČR, Polsku a Rakousku

S vývojem finančně-ekonomických ukazatelů je spojen vývoj a stupeň finanční gramotnosti. O finančním vzdělávání vypovídá například přístup k platební morálce či možnost úpadku do chudoby. Hranice chudoby je zobrazena na následujícím Obrázku 9.

Obrázek 9: Hranice chudoby vybraných zemí (v %)

Zdroj: Eurostat (2021), zpracováno autorkou

Výše uvedený graf zobrazuje hranici chudoby v Polsku, České republice a v Rakousku. U Polska lze vidět klesající trend chudoby. Příčinou může být zvyšování povědomí o finančním vzdělávání, které lze vypočítat i na obrázcích 6, 7, 8, kde je relativně rostoucí trend u správných odpovědí na „velkou trojku“. I přesto, že se Česká republika dle výzkumů OECD v roce 2020 umístila na příčkách za Rakouskem, má nižší míru chudoby. Pravděpodobně to bude menším zadlužováním viz Obrázek 10. Rakousko má podobný tvar křivky jako Česká republika, ale průměrná chudoba v Rakousku je 18,09 % a naopak v České republice pouze 13,43 %. Obě země mají poměrně stabilní vývoj bez větších výkyvů.

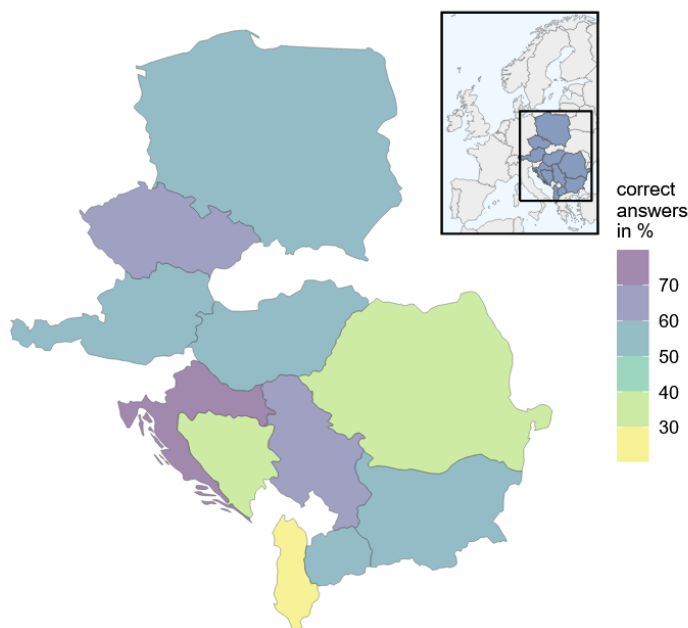
Obrázek 10: Hospodaření evropských států v 2020

Zdroj: IDNES (2020)

Při porovnání obrázků č. 9 a 10 lze vidět, že ČR má v roce 2020 nejnižší zadluženost a hranici chudoby. Naopak Rakousko v roce 2020 má vyšší míru zadluženosti než ČR i Polsko. Při bližším pohledu na Obrázek 9 na rok 2020 je vidět, že Rakousko má o něco vyšší hranici chudoby než Polsko

Obrázek 11: Odpovědi na „velkou trojku“

Zdroj: OeNB (2020)

Na Obrázku 11 lze pozorovat správně odpovědi na otázky ohledně inflace, úroků a diverzifikace rizik. Výsledky za Rakousko vycházejí z Rakouského průzkumu finanční gramotnosti (ASFL) a za CESEE na Euro průzkumu OeNB. Polsko a Rakousko jsou ve stejné tyrkysové kategorii, přičemž Rakousko dosáhlo 54,8 % správných odpovědí a Polsko dosáhlo o 3,4 % více. Česká republika je na tom lépe s 68,7 %, tudíž se pohybuje o kategorii výše v purpurové barvě.

Tabulka 4: Výsledky OECD v roce 2020 v %

	Finanční gramotnost	Finanční znalosti	Finanční chování	Finanční postoje
Rakousko	14,4	5,3	6,0	3,1
Česká republika	13	4,5	5,0	2,8
Polsko	13,1	5	5,5	2,6

Zdroj: OECD (2021), zpracováno autorkou

Finanční gramotnost je ve vybraných zemích a ekonomikách poměrně nízká. Celkové skóre finanční gramotnosti měří soubor základních finančních znalostí, chování a postojů. Dosažení maxima 21 v podstatě znamená, že jednotlivec získal základní úroveň porozumění finančním konceptům a uplatňuje některé obezřetné zásady ve svých finančních transakcích. Dosažení maxima tak naznačuje základní znalost a využití financí. Jednotlivci v celém vzorku dosáhli v průměru pouze 12,7 nebo necelých 61 % maximálního skóre finanční gramotnosti, což představuje základní soubor znalostních pojmů a finančně obezřetného chování a postojů. Většina ekonomik dosáhla skóre mezi 12 a 14.% Tato skóre naznačují, že existuje spousta prostoru pro zlepšení ve všech prvcích finanční gramotnosti. Mezi tuto škálu se zařadilo i Polsko a Česká republika, přičemž ČR je horší o 0,1 bodu. Rakousko se s 14,4 body umístilo mírně nad průměrem. Průměrné skóre získaných **znalostí** u všech jednotlivců bylo 63 % z možného maxima, Tento průměr odpovídá 4,4 bodům z celkových 7. Dle Tabulky 4 lze vidět, že všechny tři země jsou nad průměrem dotazovaných zemí. Nejvyšší skóre má Rakousko. Otázky se týkaly především jednoduchého a složeného

úročení. Jedná se o zásadní pojmy, které ovlivňují základní správu peněz. Průměrné získané skóre **chování** bylo 5,3 (z 9) v celém vzorku. To představuje 59 % možného maxima. Koncepty chování zahrnují úspory, dlouhodobé plánování a kontrolu nad svými financemi. Česká republika se jako jediná z výše uvedených zemí umístila pod průměrem. Průměrné skóre u **finančního postoje** u všech jednotlivců bylo 3 (z 5). To představuje 59 % možného maxima. Nad průměrnou hodnotu se dostalo pouze Rakousko, jenž je 0,3 lepší než Česká republika a o 0,5 bodu lepší než Polsko. V závěru lze usoudit, že Rakousko je na tom ve většině kategorií lépe než zbylé země. Česká republika má ve všech kategoriích kromě finančního postoje horší skóre než Polsko.

5 Empirické šetření

Prvním krokem bude sestavení návrhu výzkumu obsahující veškeré důležité informace o postupech a použitých metodách. Poté bude následovat provedení dotazníkového šetření.

5.1 Metodika empirického šetření

Praktická část této diplomové práce má za cíl zjistit a zhodnotit finanční gramotnost obyvatel České republiky provedením výzkumného šetření pomocí strukturovaného dotazníku. Před provedením šetření je nutno provést řadu dílčích kroků, které budou rozebrány v následujících podkapitolách.

5.1.1 Použité metody

K získání odpovědí bude použit strukturovaný dotazník, který z naprosté většiny obsahuje uzavřené otázky a pouze jedna otázka má možnost otevřené odpovědi. Celkový počet otázek bude 16. Dotazník bude respondentům zpřístupněn online pomocí Google Forms umožňující zobrazení grafů či stažení excelovského souboru s danými odpověďmi. Tato možnost velice zjednoduší zpracování odpovědí od respondentů, jelikož Microsoft Excel umožňuje využít různé filtry, kontingenční tabulky či tvorbu nejrůznějších grafů. Tyto grafy budou součástí praktické části diplomové práce. Dotazník je rozdělen na tři části – identifikační údaje, osobní finance a znalostní část. Identifikační údaje budou mít za cíl rozdělit respondenty do kategorií dle věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Zjištěné údaje budou sloužit pro analýzu odpovědí na otázky z dalších sekcí. Část osobních financí bude obsahovat 9 otázek zaměřujících se na tendence šetřit finanční prostředky, vytvářet osobní rozpočet, znalost a využívání finančních produktů. Poslední částí bude znalostní sekce obsahující 5 otázek, jež budou mít za cíl zjistit znalost respondentů především v oblasti pojmů z makroekonomie jako je inflace či pojmů souvisejících s oblastí finančních produktů jako je RPSN či úrok apod. Empirické šetření bude probíhat online formou kvůli značným benefitům, mezi které se řadí menší časová a finanční náročnost.

5.1.2 Výzkumný soubor

Kvůli povaze práce a časové náročnosti nelze cílit na veškeré obyvatele České republiky, proto nebude využit základní soubor, ale pouze vzorek neboli výběrový soubor. Do tohoto souboru budou zahrnuty veškeré kategorie dosaženého vzdělání od základního až po vysokoškolské. Věková kategorie bude rozdělena na tři části, a to 18–30 let, 31–50 let a 51 a více let. Toto dělení bylo zvoleno na základě úsudku autorky.

První kategorií jsou respondenti teprve začínající fungovat v oblasti financí – získávají zaměstnání, řeší bydlení či různé půjčky.

Druhá kategorie obsahuje respondenty, kteří by již měli působit ve finančním světě nějaký čas. Například splácet hypoteční či spotřebitelské úvěry, být finančně gramotný a umět hospodařit s finančními prostředky prostřednictvím tvorby osobních rozpočtů či mít tendence šetřit peněžní prostředky.

Poslední kategorií jsou respondenti 51 let a více, kteří nemusí být seznámeni s pojmem finanční gramotnosti či mít správné návyky v této oblasti, jelikož pojem finanční gramotnost se objevuje zejména až v posledních letech s cílem dostat se do povědomí mladším generacím.

5.1.3 Cíle diplomové práce

Hlavním cílem diplomové práce bude zjistit a zhodnotit současný stav obyvatel České republiky v oblasti finanční gramotnosti. Od toho se budou odvíjet dílčí cíle, mezi které lze zahrnout posouzení znalosti finanční gramotnosti vybrané skupiny obyvatel České republiky z pohledu věku a vzdělání či zhodnocení dopadů znalosti financí na život obyvatel České republiky.

Vzhledem k tématu dotazníkového šetření lze hledat odpovědi na tyto obecné otázky – Jakou znalost financí mají obyvatelé České republiky? Jaká je výchozí situace obyvatel České republiky v oblasti financí?

Specifické otázky lze definovat jako:

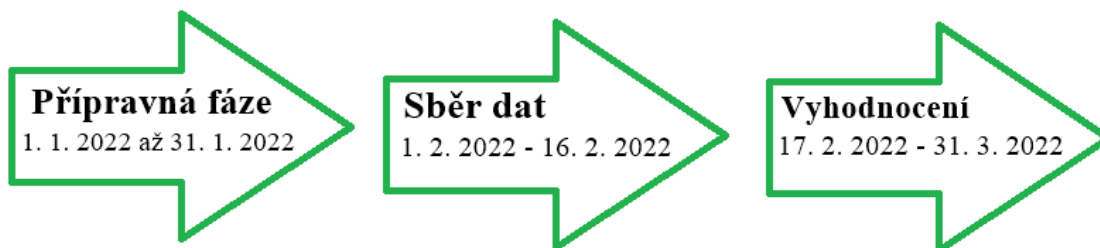
- Existuje spojitost mezi věkem a znalostí vybraných finančních produktů?
- Existuje spojitost mezi vzděláním a znalostí vybraných finančních produktů?
- Jaká je schopnost výběrového souboru sestavovat osobní rozpočet?
- Jaké znalosti má výběrový soubor v oblasti financí?
- Jakou mají respondenti tendenci šetřit si?
- Jaké výše úspor jsou respondenti schopni dosáhnout?

Dotazník zveřejněný v příloze této práce bude mít za cíl získat odpovědi na tyto obecné a specifické otázky.

5.1.4 Časový harmonogram

Součástí celého procesu je i sestavení časového harmonogramu, který lze vidět na Obrázku 12. Harmonogram zahrnuje tři fáze – přípravná fáze, sběr dat a vyhodnocení. Přípravná fáze zahrnuje stanovení cílů, obecných a specifických otázek a následné stanovení konkrétních otázek přímo v dotazníku či určení výzkumného souboru. A to proto, že vzhledem k charakteru práce nelze provést průzkum na všech obyvatelích České republiky. Součástí přípravné fáze jsou i metody s jejichž pomocí bude odpovězeno na dané otázky. Spadá sem i sestavení strukturovaného dotazníku. Následuje sběr dat, který byl nastíněn v podkapitole číslo 5.1.1 Použité metody. Samotný sběr dat probíhal online formou, kdy respondenti vyplňovali dotazník prostřednictvím platformy Google Forms. Dotazník byl zveřejněn po dobu 24 hodin na sociálních sítích jako je Facebook a Instagram určité vysokoškolské stránky, kde se podařilo získat přes 600 odpovědí. Zbylé odpovědi byly získány prostřednictvím rozeslání dotazníku v zaměstnání na různá oddělení. Tím bylo zabezpečeno, že se získají odpovědi od různých věkových kategorií a respondentů s různou úrovní dosaženého vzdělání. Celkem bylo získáno 1000 odpovědí. Vyhodnocení empirického šetření je poslední fází a lze ji definovat jako jednu z nejdůležitějších z praktické části této diplomové práce.

Obrázek 12: Harmonogram

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

5.2 Rozbor dat metodou analýzy

Druhá fáze neboli sběr dat probíhal v období od 1. 2. 2022 do 16. 2. 2022. Celkem se empirického šetření zúčastnilo 1000 respondentů různého vzdělání. Minimální věkovou hranicí bylo osmnáct let.

Jak již bylo zmíněno, dotazník obsahoval identifikační sekci, osobní finance a znalostní část, která měla za úkol prověřit znalosti dotázaných.

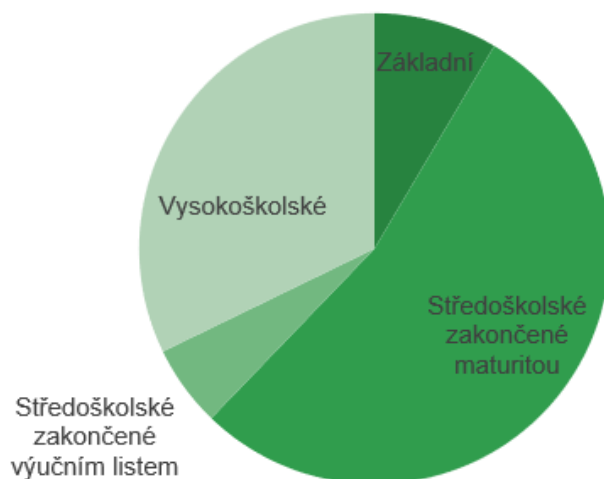
5.2.1 Identifikační údaje

Cílem této podkapitoly bylo zjištění věku a nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů. Výsledky byly použity na zhodnocení odpovědí na následující otázky v dotazníku.

Otázka č. 1: Jaké máte dokončené vzdělání?

Celkem se od respondentů vybralo 1000 odpovědí, přičemž měli na výběr ze čtyř typů vzdělání. Nejpočetnější kategorií v počtu 537 byli respondenti, jež dosáhli středoškolského vzdělání s maturitou. Vysokoškolského vzdělání dosáhlo 322 respondentů a jedná se tak o druhou nejpočetnější skupinu. Nejméně zastoupenými skupinami byly – s 85 odpověďmi kategorie respondentů se základním vzděláním, následována skupinou se středoškolským vzděláním zakončeným výučním listem, kterou tvořilo 56 respondentů.

Obrázek 13: Vzdělání

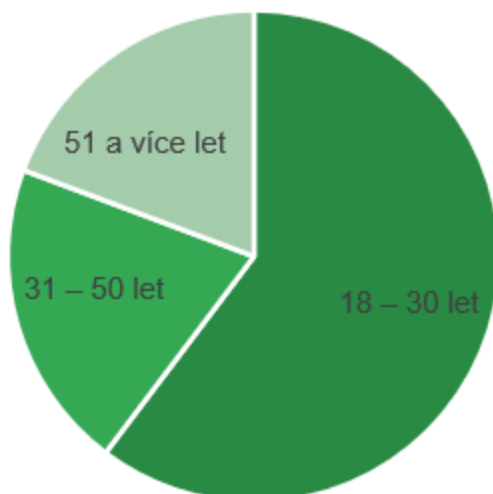

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Otázka č. 2: Do jaké věkové kategorie spadáte?

Bylo možno vybrat ze tří věkových intervalů, a to z 18–30 let, 31–50 let a 51 a více let. Z první věkové kategorie odpovědělo 603 respondentů. Ze skupiny 31–50 let odpovědělo 204 respondentů a ze skupiny 51 let a více to bylo 193 respondentů.

Obrázek 14: Věk

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

5.2.2 Osobní finance

Tato část začíná tím, zda respondenti znají pojem finanční gramotnost a za jak gramotné se považují. Tato podkapitola se taktéž věnuje tvorbě osobního rozpočtu, a to včetně období sestavování daného rozpočtu, či výše případných úspor. V neposlední řadě odhaluje, jak respondenti znají a využívají různé bankovní produkty.

Otázka č. 3: Setkal/a jste se někdy s pojmem finanční gramotnost?

Respondenti zde mohli odpovědět buď ano či ne, tím pádem se jedná o dichotomickou otázku, která umožňuje pouze jednu ze dvou možných odpovědí. S finanční gramotností se setkalo 800 respondentů. Naopak 200 respondentů odpovědělo záporně.

Následující tabulka ukazuje odpovědi napříč věkovými kategoriemi a nejvyšším dosaženým vzděláním.

Tabulka 5: Znalost finanční gramotnosti dle věku a vzdělání

Věková kategorie		
	Ano	Ne
18–30 let	596	7
31–50 let	118	86
51 a více let	86	107
Dosažené vzdělání		
	Ano	Ne
Základní	29	56
Středoškolské zakončené výučním listem	25	31
Středoškolské zakončené maturitou	429	108
Vysokoškolské	317	5

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Jelikož nebylo dosaženo rovnoměrného rozvrstvení respondentů, muselo se zjistit v jakém poměru je počet respondentů, kteří znají pojem finanční gramotnost vůči počtu

respondentů v jednotlivých kategoriích. Lze tak objektivně popsat dosažené výsledky. Z Tabulky 6 lze vidět, že nejvíce se s pojmem finanční gramotnost setkali respondenti ve věkové kategorii 18 až 30 let. Ze subjektivního pohledu to bude zapříčiněno cílením různých finančních institucí na zlepšení finanční gramotnosti hlavně v posledních 10ti až 15ti letech. U dalších dvou věkových kategorií není až tak zásadní procentuální rozdíl. Ve více než 13 % případů se skupina 31 až 50 let setkala s pojmem finanční gramotnost častěji než skupina 51 let a více. Lze tvrdit, že mladší generace se s tímto pojmem setkává častěji než ta starší. Z pohledu nejvyššího dosaženého vzdělání se s tímto pojmem setkali nejčastěji absolventi vysokých škol, kteří jsou následováni respondenty s maturitním vysvědčením. Dle zjištěných výsledků lze říct, že čím vyššího vzdělání respondent dosáhl, tím častěji se s pojmem finanční gramotnost setkává.

Tabulka 6: Podíly finanční gramotnosti

Věková kategorie			
	Ano	Celkem	Podíl v %
18–30 let	596	603	99
31–50 let	118	204	58
51 a více let	86	193	45
Dosažené vzdělání			
	Ano	Celkem	Podíl v %
Základní	29	85	34
Středoškolské zakončené výučním listem	25	56	45
Středoškolské zakončené maturitou	429	537	79
Vysokoškolské	317	322	98

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

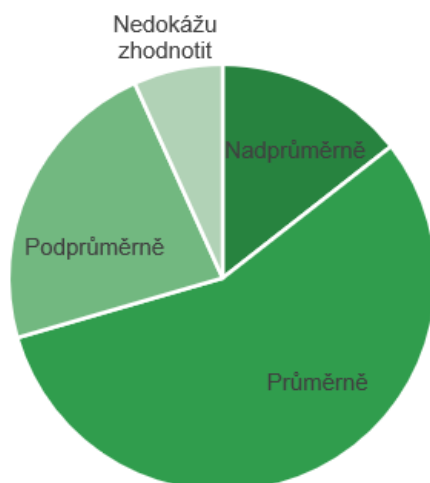
Otázka č. 4: Pokud ano, jak byste se ohodnotil/a za finančně gramotného/ou:

Celkem 800 respondentů odpovědělo, že se setkala s pojmem finanční gramotnost. Z tohoto počtu se za nadprůměrně finančně gramotného jedince považuje 14,4 % respondentů, za průměrného 56,1 %, za podprůměrného 22,8 % a 6,7 % respondentů se

nedokázalo zhodnotit vůbec. V závěru lze tvrdit, že nejvíce se respondenti považují za průměrné, viz Obrázek 15.

Obrázek 15: Zhodnocení finanční gramotnosti

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Otázka č. 5: Sestavujete si pravidelně rodinný či osobní rozpočet?

Jak již bylo nastíněno v teoretické části práce, je znalost příjmů a výdajů důležitá pro sestavení rodinného či osobního rozpočtu a pro zodpovědné nakládání s finančními prostředky včetně schopnosti šetřit si. Respondenti mohli odpovídat ano či ne, přičemž kladných odpovědí bylo 449 a negativních 551 z celkových 1000 odpovědí. Nadpoloviční většina tedy rozpočet nesestavuje. Odpovědi reprezentuje Tabulka 7, která zahrnuje dělení dle věku a dosaženého vzdělání.

Opět se muselo zjistit v jakém poměru je počet respondentů, jež sestavují rozpočet vůči počtu respondentů v jednotlivých kategoriích, aby bylo zajištěno objektivní srovnání. Z níže uvedené tabulky je patrné, že nejčastěji rodinný rozpočet sestavuje věková kategorie 31 až 50 let, která již ve většině případů má rodinu či využívá nějakou formu úvěru. Tudiž musí plánovat, jak bude hospodařit se svými financemi. Zbylé věkové kategorie jsou na tom poměrně podobně, kdy 37 % dotázaných v kategorii 51 let a více sestavuje rozpočet a v kategorii 18–30 let se rozpočtem zabývá 41 % respondentů. V okamžiku, kdy se vezme v potaz nejvyšší dosažené vzdělání, tak rodinný či osobní rozpočet nejvíce sestavují respondenti s vysokoškolským vzděláním. Lze tedy usoudit, že čím vyšší vzdělání respondent má, tím častěji sestavuje rozpočet.

Tabulka 7: Sestavování rodinného či osobního rozpočtu

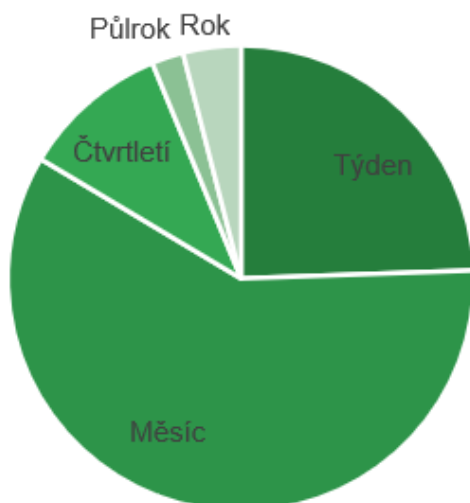
Věková kategorie				
	Ano	Ne	Celkem	Podíl v %
18–30 let	249	354	603	41
31–50 let	127	77	204	62
51 a více let	73	120	193	37
Dosažené vzdělání				
	Ano	Ne	Celkem	Podíl v %
Základní	34	51	85	40
Středoškolské zakončené výučním listem	27	29	56	48
Středoškolské zakončené maturitou	215	322	537	40
Vysokoškolské	173	149	322	53

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Otázka č. 6: Pokud si rozpočet pravidelně vedete, na jaké období sestavujete rozpočet?

Rodinný či osobní rozpočet sestavuje 449 respondentů. Nejvíce je dle odpovědí sestavován rozpočet na období 1 měsíce. Na toto období sestavuje rozpočet 255 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí je sestavování rozpočtu na týden, kdy tímto způsobem odpovědělo 112 respondentů. Čtvrtletně rozpočet sestavuje 51 respondentů, půlročně 11 a ročně 20. Z výše uvedeného vyplývá, že obyvatelé České republiky plánují svůj rozpočet spíše v krátkodobém časovém horizontu. Tento fakt poukazuje na neschopnost plánovat v delším časovém úseku.

Obrázek 16: Časový horizont sestavování rozpočtu

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

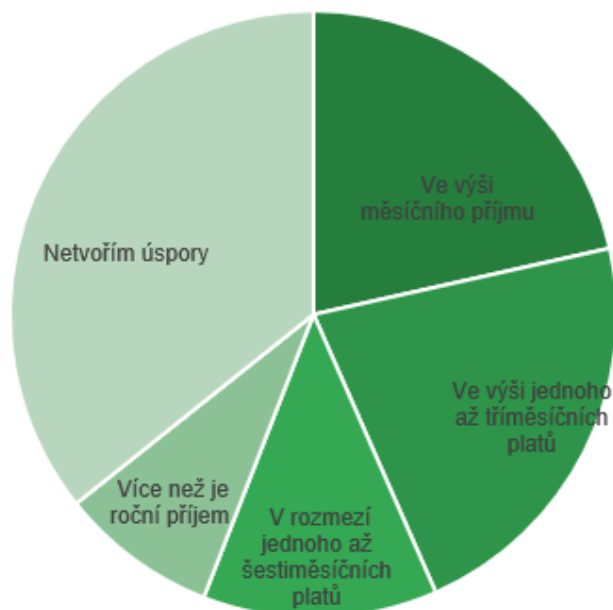
Otázka č. 7: Pokud spoříte, jaká je výše Vašich úspor?

Tato otázka patřila mezi povinné a respondenti mohli odpovědět takto:

- Ve výši měsíčního příjmu
- V rozmezí jednoho až tří měsíčních platů
- V rozmezí jednoho až šestiměsíčních platů
- Více než je roční příjem
- Netvořím úspory

Většina respondentů netvoří rodinný či osobní rozpočet a stejně tak většina netvoří ani úspory. Takto odpovědělo 317 respondentů. Z toho vyplývá, že výběrový soubor nemá vypěstované návyky k ukládání úspor. Pozitivním zjištěním je, že necelá jedna čtvrtina je schopna dosáhnout úspor ve výši jednoho měsíčního příjmu a další jedna čtvrtina respondentů je schopna dosáhnout úspor až ve výši jednoho až tříměsíčních platů. Úspory 175 respondentů dosahují výše mezi jedním až šestiměsíčním platem. Sedmdesát čtyři dotázaných má úspory více než je hodnota jejich ročního příjmu.

Obrázek 17: Výše úspor

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Následující Tabulka 8 ukazuje výši úspor dle věku a dosaženého vzdělání. Pro objektivitu je opět nutné vypočítat podíl jednotlivých respondentů, jež netvoří úspory vůči počtu respondentů v jednotlivých kategoriích. Dle věku největší procento netvořící úspory jsou respondenti ve věku 51 a více let. Z daných výsledků lze usoudit, že s přibývajícím věkem se snižuje tvorba úspor. Příčin může být hned několik – menší finanční příjmy, vysoké výdaje na léky a živobytí či stagnace v životě. Naopak nejmenší podíl na netvoření úspor má nejmladší kategorie, která se spíše snaží vytvořit si finanční rezervy do budoucna. A to proto, že je v nejvíce produktivním období oproti ostatním kategoriím.

Při pohledu na tvorbu úspor podle vzdělání lze vidět vztah mezi nižším vzděláním a vyšším procentem netvoření úspor. Čím vyšší vzdělání respondent má, tím vyšší je pravděpodobnost tvorby úspor.

Tabulka 8: Výše úspor dle kategorií

Věkové kategorie							
	Netvořím úspory	V rozmezí jednoho až šesti měsíčních platů	V rozmezí jednoho až tří měsíčních platů	Ve výši měsíčního příjmu	Více než je roční příjem	Celkem	Podíl v %
18–30 let	129	156	148	107	63	603	21
31–50 let	65	15	40	78	6	204	32
51 a více let	123	4	31	30	5	193	64
Dosažené vzdělání							
	Netvořím úspory	V rozmezí jednoho až šesti měsíčních platů	V rozmezí jednoho až tří měsíčních platů	Ve výši měsíčního příjmu	Více než je roční příjem	Celkem	Podíl v %
Základní	59	1	18	5	2	85	69
Středoškolské zakončené výučním listem	31	1	5	18	1	56	55
Středoškolské zakončené maturitou	188	75	114	126	34	537	35
Vysokoškolské	39	98	82	66	37	322	12

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Otázka č. 8: Znáte některý z uvedených výrazů – běžný účet, spořicí účet, hypoteční úvěr, stavební spoření, termínovaný vklad, vkladní knížka?

Zde se opět jednalo o dichotomickou otázku. Tabulka 9 ukazuje znalost výše zmíněných výrazů podle věku a vzdělání. Podíl je vypočten z pohledu respondentů, kteří znají alespoň jeden uvedený finanční produkt.

Tabulka 9: Znalost produktů

Věková kategorie				
	Ano	Ne	Celkem	Podíl v %
18–30 let	602	1	603	99
31–50 let	203	1	204	99
51 a více let	122	71	193	63
Dosažené vzdělání				
	Ano	Ne	Celkem	Podíl v %
Základní	75	10	85	88
Středoškolské zakončené výučním listem	52	4	56	93
Středoškolské zakončené maturitou	479	58	537	89
Vysokoškolské	321	1	322	99

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Z výše uvedených výsledků lze tvrdit, že naprostá většina respondentů do 50 let zná alespoň jeden finanční produkt. Menší procento znalosti se objevilo u respondentů nad 51 let. Příčinou může být menší interakce s moderní technologií, kdy si subjekty mohou založit prakticky kterýkoliv bankovní produkt online, či se o nich mohou sami dozvědět více, či tendence vše dělat „po staru“. Mnoho subjektů nad 51 let není otevřena novým zkušenostem a raději využívají složenku či SIPO než běžný účet apod.

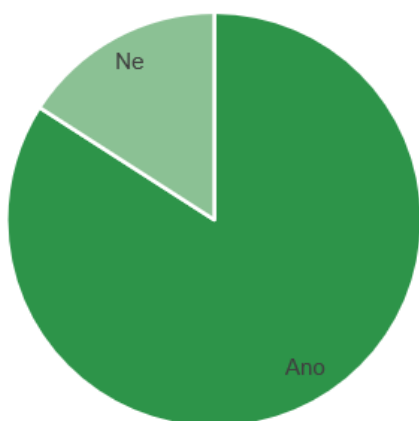
Při pohledu na procenta znalosti jednotlivých produktů nehraje vzdělání až tak zásadní roli. Respondenti dosáhli vysokých hodnot ve všech kategoriích nejvyššího dosaženého vzdělání. Nejvyššího procenta dosáhli respondenti s vysokoškolským titulem. Devadesátí tři procent dosáhli respondenti s výučním listem, kteří jsou na tom lépe o 4 procenta oproti respondentům s maturitou.

Otázka č. 9: Využil/a jste někdy výše uvedený finanční produkt?

Tato otázka prověřovala, zda respondenti využívají některý z následujících finančních produktů – běžný účet, spořicí účet, hypoteční úvěr, stavební spoření, termínovaný vklad, vkladní knížka.

Respondenti mohli odpovědět ano či ne a v případě kladné odpovědi se jich týkala i otázka č. 10. Záporně odpovědělo 159 respondentů, což odpovídá 15,9 procentům. Naopak 841 respondentů odpovědělo, že alespoň jeden uvedený bankovní produkt využívají. V přepočtu na procenta se jedná o 84,1 %. Výsledky zachycuje Obrázek 18.

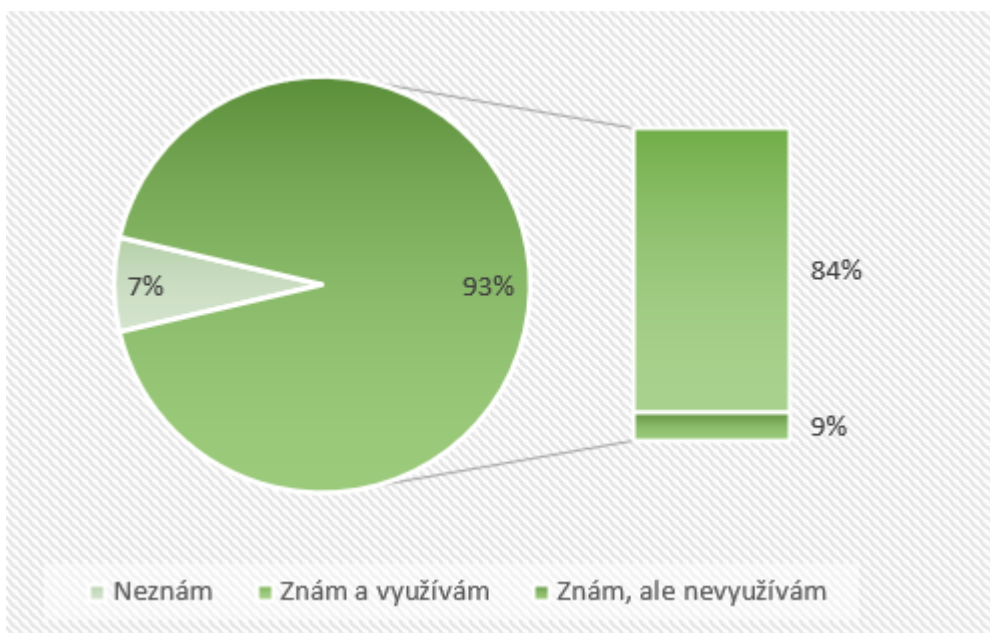
Obrázek 18: Využití daných produktů

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Jednou z předností Microsoft Excel je vytváření kontingenčních tabulek, ze kterých lze zjistit zajímavé výsledky. Cílem bylo zkombinovat otázku č. 8 a 9 a zjistit, kolik respondentů dané produkty zná a opravdu je využívá, či nikoliv. Hlavní myšlenkou bylo odstranit respondenty se zápornými odpověďmi na otázku, zda využili někdy výše uvedený finanční produkt z důvodu neznalosti daných produktů. Analýzou daných výsledků bylo zjištěno, že 159 respondentů nevyužívá ani jeden uvedený produkt a 73 ho ani nezná. Při přepočtu na procenta 46 % respondentů odpovědělo záporně na otázku č. 9, protože daný produkt ani neznají. Naopak 54 % odpovědělo, že dané produkty nevyužívají, ačkoliv je znají. Taktéž výsledky lze prezentovat jako „znám a využívám“ či „znám a nevyžívám“ viz Obrázek 19.

Obrázek 19: Zním využívám vs nevyžívám

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Otázka č. 10: Pokud ano, o jaký produkt (produkty) se jednalo?

Tato otázka se týkala respondentů, kteří odpověděli kladně na předchozí otázku. Odpovědět mohli volnou formou a mohli zmínit více produktů viz Tabulka 10.

Tabulka 10: Konkrétní produkty

Druh produktu	Počet
Běžný účet	627
Spořicí účet	325
Hypoteční úvěr	112
Stavební spoření	278
Termínovaný vklad	20
Vkladní knížka	68

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Respondenti měli odpovídat, zda využívají některý z produktů uvedený v otázce č. 8 – běžný účet, spořicí účet, hypoteční úvěr, stavební spoření, termínovaný vklad, vkladní knížka. Tyto produkty byly představeny v teoretické části diplomové práce.

Nejčastější odpovědí bylo využití běžného účtu, který je možné obsluhovat prostřednictvím internetového bankovníctví a důležitou roli zde hraje vysoká likvidita. Naopak nevýhodou jsou poměrně vysoké poplatky u bank tradičního typu. Například poplatky za vedení účtu či při překročení počtu výběrů z bankomatu. Nejvýraznějším negativem je nízké úročení, které je navíc zatíženo zdaněním ve výši 15 %. Druhým nejčastějším typem odpovědi byl spořicí účet. Ten funguje na podobném principu jako běžný účet, ale úročení mívá vyšší procento a banky volí spíše nulové poplatky ve spojení se spořicí účet. Podstatnou roli zde opět hraje daňové zatížení úroků. V neposlední řadě nelze zapomenout ani na velmi oblíbený spořicí produkt – stavební spoření, které využívá 278 respondentů z 1000. Předností je státní příspěvek v hodnotě 2000 Kč v okamžiku, kdy subjekt na účet stavební spořitelny vloží alespoň 20 000 Kč ročně bez poplatků za vedení účtu. Ten se pohybuje okolo 300 až 400 Kč ročně.

Jelikož se jednalo o otázku s volnou odpovědí, někteří respondenti odpověděli, že využívají i jiné formy spoření:

- kryptoměny,
- podílové fondy,
- investice do akcií dle globální strategie,
- překlenovací úvěr,
- dynamické a konzervativní fondy,
- penzijní spoření,
- využití S&P 500 indexu k přímému nákupu investic.

Některé výše uvedené alternativní možnosti investic taktéž byly představeny v teoretické části diplomové práce.

Otázka č. 11: Jaký je Váš vztah ke spoření?

Respondenti měli na výběr ze tří odpovědí:

- Pozitivní
- Negativní
- Neutrální

V tabulce níže lze vidět, jaký vztah mají respondenti ke spoření dle věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Opět se muselo zjistit, v jakém poměru je počet respondentů, jež mají pozitivní vztah ke spoření vůči počtu respondentů v jednotlivých kategoriích. Lze tak objektivně popsat dosažené výsledky. Toto znázorňuje sloupec „Podíl v %“.

Tabulka 11: Vztah ke spoření

Věková kategorie				
	Pozitivní	Negativní	Neutrální	Podíl v %
18–30 let	454	14	135	75
31–50 let	55	47	102	27
51 a více let	27	10	156	14
Dosažené vzdělání				
	Pozitivní	Negativní	Neutrální	Podíl v %
Základní	9	39	37	11
Středoškolské zakončené výučním listem	7	2	47	13
Středoškolské zakončené maturitou	287	25	225	53
Vysokoškolské	233	5	84	72

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Z pohledu věku odpovědělo 454 respondentů ve skupině 18 až 30 let, že hodnotí svůj vztah ke spoření jako pozitivní. Respondenti ve věku 31 až 50 let mají dle dotazníkového šetření nejčastěji ke spoření neutrální vztah. Tímto způsobem odpovědělo 102 respondentů. Subjekty nad 51 let taktéž měly nejvyšší zastoupení v neutrální kategorii, konkrétně s 156 odpověďmi. V první věkové kategorii bylo celkem 603 odpovědí, ve druhé 204 a v poslední 193 odpovědí. Z Tabulky 11 lze vypočítat závislost na věku a vztahu ke spoření. Sloupec podíl v % znázorňuje, že s rostoucím věkem klesá procento pozitivního vztahu ke spoření.

Závislost je možno pozorovat i u vzdělání a vztahu ke spoření. Čím vyšší má respondent dosažené vzdělání tím pozitivnější vztah má ke spoření. Lze usuzovat, že respondenti s maturitou a s vysokoškolským titulem mají lepší vztah ke spoření kvůli způsobu výuky na daných školách. Tyto typy škol se v poledních letech snaží studenty vést k finanční gramotnosti a k pozitivnímu vztahu k finančním prostředkům a naučit je, jak vnímat hodnotu peněz. U respondentů se základním vzděláním bylo nejčetnější zastoupení u skupiny s negativním postojem ke spoření. Subjekty s výučním listem nejčastěji odpověděly, že mají neutrální postoj ke spoření. Dle Tabulky 11 mají naopak respondenti s maturitou a vysokoškolským titulem obvykle pozitivní vztah ke spoření.

5.2.3 Znalostní část

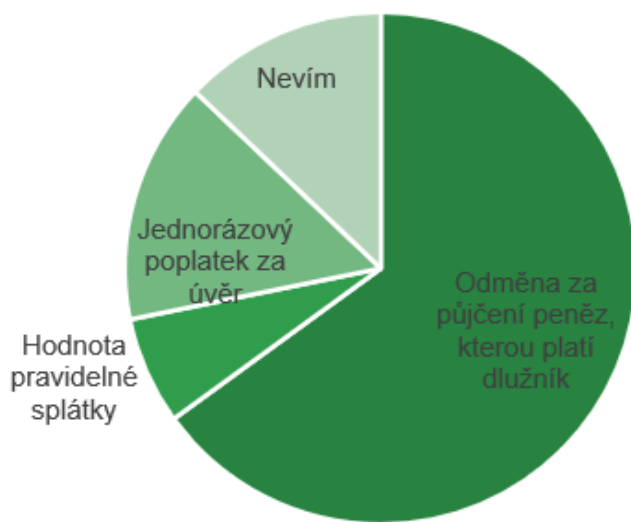
Poslední část dotazníku zahrnovala otázky, které se týkaly finanční znalosti respondentů v oblasti finančních produktů či makroekonomického termínu inflace. Znalostní část dotazníku obsahovala 5 otázek.

Otázka č. 12: Vyberte správnou odpověď. Úrok je

- **Odměna za půjčení peněz, kterou platí dlužník**
- Hodnota pravidelné splátky
- Jednorázový poplatek za úvěr
- Nevím

Cílem bylo zjistit, zda respondenti znají pojem úrok. Respondenti si mohli vybrat ze 4 odpovědí. Správně odpovědělo 65 % respondentů neboli 650 z 1000 dotázaných. Naopak 350 respondentů odpovědělo nesprávně, přičemž nejčastější odpovědí bylo, že úrok je jednorázový poplatek za úvěr. Takto odpovědělo 153 respondentů. Přehled odpovědí ukazuje Obrázek 20.

Obrázek 20: Úrok

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Následující Tabulka 12 ukazuje znalost tohoto pojmu z hlediska věku a nejvyššího dosaženého vzdělání. Nejvíce úspěšní byli respondenti do 30 let. Z níže uvedené tabulky lze usoudit, že s rostoucím věkem se snižuje znalost tohoto pojmu.

Z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání se nejvíce dařilo respondentům s vysokoškolským titulem. Naopak nejméně úspěšní byli respondenti, kteří měli pouze základní vzdělání. Ti nedosáhli ani padesáti procentní úspěšnosti.

Tabulka 12: Znalost pojmu úrok

Věková kategorie			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
18–30 let	517	603	86
31–50 let	74	204	36
51 a více let	54	193	31
Dosažené vzdělání			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
Základní	29	85	34
Středoškolské zakončené výučním listem	21	56	38
Středoškolské zakončené maturitou	333	537	62
Vysokoškolské	267	322	83

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

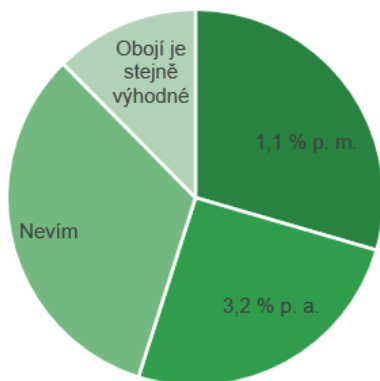
Otázka č. 13: Je výhodnější účet se zhodnocením 3,2 % p. a. nebo 1,1 % p. m.?

Možné odpovědi:

- 3,2 % p. a.
- **1,1 % p. m.**
- Obojí je stejně výhodné
- Nevím

Správnou odpovědí byl účet se zhodnocením 1,1 % p. m. Tuto odpověď zvolilo 29,5 % respondentů neboli 295 z 1000 dotázaných. Nejčastější odpovědí respondentů s 32,7 % bylo, že nevědí, jaký účet je výhodnější. Lze usoudit, že to je dáno složitostí úročení a respondenti často nevědí, jak se zhodnocení vypočítá. Výsledky prezentuje Obrázek 21.

Obrázek 21: Zhodnocení

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Dle výsledků z Tabulky 13 lze tvrdit, že rozdíl mezi zkratkami u úrokových sazeb u zhodnocení účtů byla neúspěšnější kategorií respondentů ve věku do 30 let. S rostoucím věkem tedy znalost daných úrokových sazeb klesá. Naopak nejvíce špatných odpovědí měli respondenti nad 51 let, kteří odpověděli správně pouze v 35 případech z 193 možných. To odpovídá osmnácti procentní úspěšnosti. Z pohledu vzdělání existuje závislost mezi úrovní vzdělání a znalostí úrokových sazeb – čím vyšší dosažené vzdělání respondent má, tím úspěšněji odpověděl na danou otázku.

Tabulka 13: Znalost výhodnost zhodnocení účtu

Věková kategorie			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
18 – 30 let	208	603	35
31 – 50 let	52	204	25
51 a více let	35	193	18
Dosažené vzdělání			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
Základní	12	85	14
Sředoškolské zakončené výučním listem	9	56	16
Sředoškolské zakončené maturitou	152	537	28
Vysokoškolské	122	322	37

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Otázka č. 14: Co je to RPSN?

Možné odpovědi:

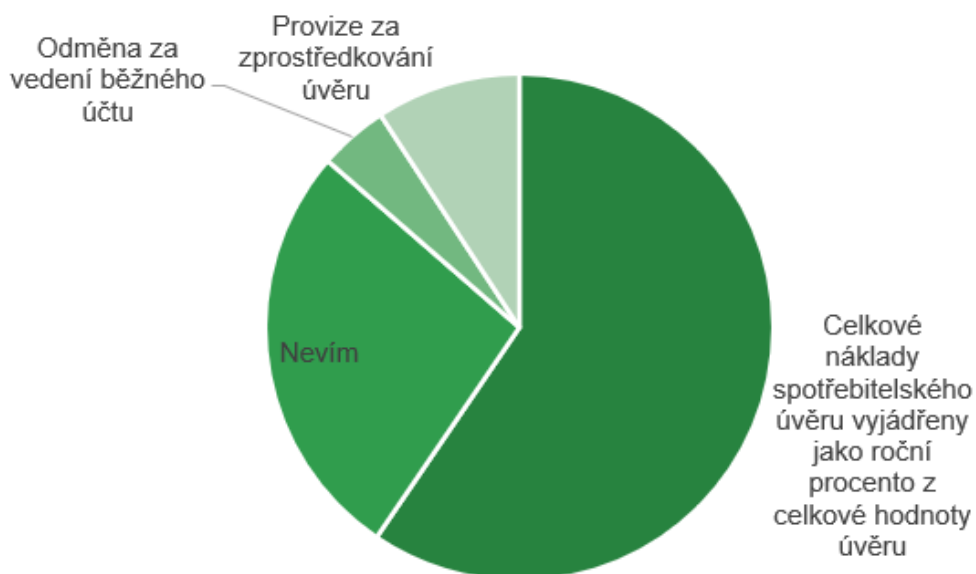
- Provize za zprostředkování úvěru
- **Celkové náklady spotřebitelského úvěru vyjádřeny jako roční procento z celkové hodnoty úvěru**
- Odměna za vedení běžného účtu
- Nevím

Na výše uvedenou otázku byla správná odpověď, že RPSN vyjadřuje celkové náklady spotřebitelského úvěru vyjádřeny jako roční procento z celkové hodnoty úvěru.

Dle České národní banky (2021b) bylo RPSN zavedeno za účelem objektivnějšího posouzení nákladů a výnosů spotřebitelských úvěrů a porovnání nabídek od různých finančních institucí. Samotná výše roční výpůjční úrokové sazby není dostatečně přesným ukazatelem celkových nákladů spotřebitelského úvěru, protože neodráží dodatečné náklady.

Správně odpovědělo 59,5 %, tzn. 595 z 1000 respondentů. Druhou nejčastější odpovědí dotázaných bylo, že pojem RPSN vůbec neznají. Obrázek 22 prezentuje dané výsledky.

Obrázek 22: RPSN

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Z pohledu dosaženého věku si nejúspěšněji vedli respondenti z věkové kategorie do 30 let. Naopak nejhůře si vedla kategorie respondentů ve věku nad 51 let. Znalost termínu RPSN se snižuje s rostoucím věkem. Lze soudit, že to je spojeno s menším poskytováním úvěrů vyšším ročníkům a tím pádem je dosaženo i menší znalosti dané terminologie. Menší procentuální poskytování úvěrů dané kategorii je spjato s finanční náročností splácet úvěr vzhledem k příjmům respondentů nebo schopností splatit daný úvěr vzhledem k věku respondenta.

Vzhledem k nejvyššímu dosaženému vzdělání opět existuje vztah mezi úrovní vzdělání a znalostí daného termínu. Čím vyšší dosažené vzdělání respondent má, tím vyšší je procento znalosti pojmu RPSN. Nejlépe si tedy vedly subjekty s vysokoškolským titulem, jež odpověděly se sedmdesáti čtyř procentní úspěšností. To odpovídá 239 z 322 dotázaných. Naopak nejhůře si vedli respondenti, kteří mají pouze základní vzdělání. Ty úspěšně odpověděli v 12 případech z celkových 85, tzn. ve 14 %. Dané výsledky lze vidět v Tabulce 14.

Tabulka 14: Znalost pojmu RPSN

Věková kategorie			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
18–30 let	462	603	73
31–50 let	83	204	41
51 a více let	50	193	26
Dosažené vzdělání			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
Základní	12	85	14
Středoškolské zakončené výučním listem	20	56	36
Středoškolské zakončené maturitou	324	537	60
Vysokoškolské	239	322	74

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

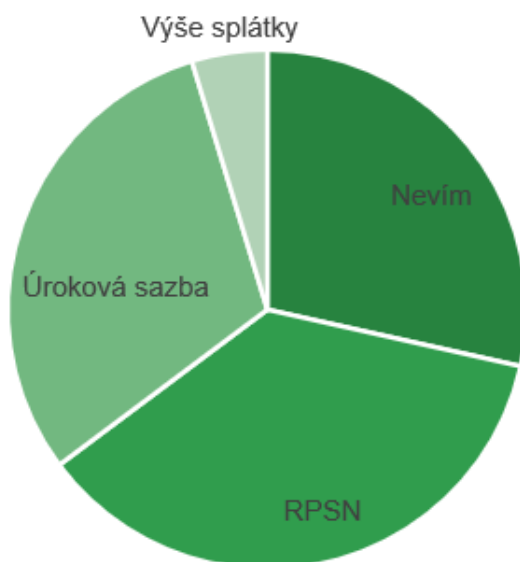
Otázka č. 15: Jaký ukazatel nejlépe vyjadřuje nákladovost úvěru?

Možné odpovědi:

- RPSN
- Úroková sazba
- Výše splátky
- Nevím

Respondenti si mohli vybrat ze čtyř výše uvedených odpovědí, přičemž správnou odpovědí bylo, že nákladovost úvěru nejlépe vyjadřuje ukazatel RPSN. Tento termín byl představen v otázce č. 14. Správně odpovědělo 363 z 1000 respondentů, tzn. 36,3 %. Druhou nejčastější odpovědí byla úroková sazba s 30,5 %. Subjekty žádající o jakoukoliv formu úvěru často zaměňují pojem RPSN a úroková sazba, podle které se ve finále rozhodují. Pravděpodobně se domnívají, že čím vyšší je úroková sazba tím náročnější bude splatit daný závazek. Ve finále může být dluh s vyšší úrokovou sazbou a nižším RPSN výhodnější než úvěr s nízkým úrokem a vyšší sazbou RPSN. Různé možnosti odpovědí na danou otázku prezentuje Obrázek 23.

Obrázek 23: Nákladovost úvěru

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Správná odpověď se nejčastěji objevuje ve skupině respondentů do 30 let a to v 283 případech z 603 možných, tzn. v 47 %. Naopak nejhůře dopadla kategorie nad 51 let, kde úspěšně odpovědělo pouze 33 z 193 respondentů neboli tato skupina odpověděla se

sedmnácti procentní úspěšností. Dle výsledků z Tabulky 15 lze tvrdit, že s rostoucím věkem klesá schopnost rozeznat skutečnou nákladovost úvěru.

V rámci nejvyššího dosaženého vzdělání si nejlépe vedli respondenti s vysokoškolským titulem. Ti správně odpověděli v 172 případech z 322 možných, tzn. s padesáti tři procentní úspěšností. Nejhůře si vedla skupina, která dosáhla pouze základního vzdělání, jež zvolila správnou odpověď v 11 % případů neboli úspěšně odpovědělo 9 z 85 respondentů.

Z Tabulky 15 plyne, že čím vyšší dosažené vzdělání respondent má, tím spíše se dokáže orientovat v problematice bankovních produktů, jako je například znalost dané terminologie nebo schopnost rozlišit skutečnou nákladovost dluhů.

Tabulka 15: Nákladovost úvěru dle jednotlivých kategorií

Věková kategorie			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
18–30 let	283	603	47
31–50 let	47	204	23
51 a více let	33	193	17
Dosažené vzdělání			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
Základní	9	85	11
Středoškolské zakončené výučním listem	8	56	14
Středoškolské zakončené maturitou	174	537	32
Vysokoškolské	172	322	53

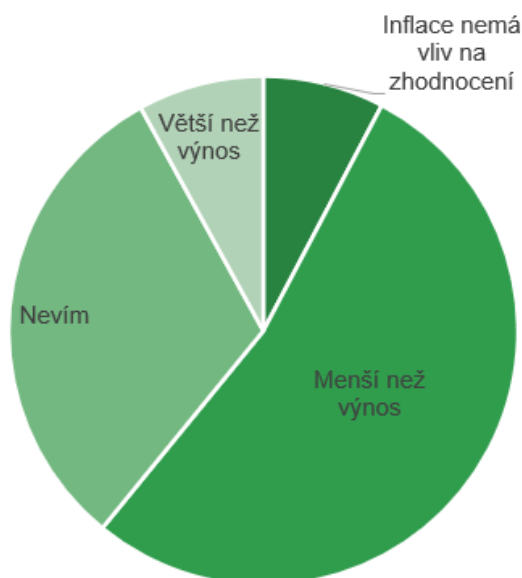
Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Otázka č. 16: Ke zhodnocení peněz dojde, pokud inflace je:

- Větší než výnos
- **Menší než výnos**
- Inflace nemá vliv na zhodnocení
- Nevím

Termín inflace byl představen v teoretické části diplomové práci v kapitole 1.1 Peníze a inflace. Zjednodušeně řečeno je inflace nárůst cenové hladiny. Správnou odpovědí je, že ke zhodnocení peněz dochází, pokud je inflace je menší než výnos.

Obrázek 24: Inflace

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Úspěšně odpovědělo 532 z 1000 respondentů, tzn. 53,2 %. Druhou nejčastější odpovědí s 31,1 % bylo, že respondenti nedokázali vyhodnotit, kdy dojde ke zhodnocení peněz při inflaci. S tímto pojmem se subjekty setkají zřídka. Výjimkou mohou být zprávy v televizních novinách či na internetu. Obrázek 24 demonstruje zjištěné výsledky.

Respondenti ve věku 18 až 30 let byli nejúspěšnější s 74 %. To odpovídalo 444 správným odpovědím z 603 možných. Nejslaběji si počínali respondenti nad 51 let, kteří úspěšně odpověděli v 33 případech z celkových 193, tzn. v 17 %. Dle Tabulky 16 lze soudit, že s rostoucím věkem klesá i orientace v makroekonomických pojmech jako je například inflace. S přibývajícím věkem měli respondenti problém posoudit, kdy dojde ke zhodnocení finančních prostředků při inflaci.

Nejlépe dopadly subjekty s vysokoškolským titulem. Konkrétně s 233 správnými odpověďmi z 322 možných, tzn. v 72 %. Naopak nejhůře dopadli respondenti s výučním listem, kteří úspěšně odpověděli pouze v 16 %. I přes to, že kategorie se základním vzděláním dopadla lépe, a to o 13 % než respondenti s výučním listem, lze dojít ke stejným závěrům jako v minulých otázkách. S rostoucím vzděláním roste i znalost makroekonomických pojmů a tím pádem i šance na posouzení, kdy dochází ke zhodnocení peněz při inflaci.

Tabulka 16: Inflace dle kategorií

Věková kategorie			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
18–30 let	444	603	74
31–50 let	55	204	27
51 a více let	33	193	17
Dosažené vzdělání			
	Správné odpovědi	Celkem	Podíl v %
Základní	25	85	29
Středoškolské zakončené výučním listem	9	56	16
Středoškolské zakončené maturitou	265	537	49
Vysokoškolské	233	322	72

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

5.3 Shrnutí výsledků

Závěrečné zhodnocení empirického šetření bude provedeno na základě specifických a obecných otázek a cílů definovaných v kapitole 5.1.3 Cíle diplomové práce.

- **Existuje spojitost mezi věkem a znalostí vybraných finančních produktů?**

Spojitost mezi věkem a znalostí daných finančních produktů se během dotazníkového šetření přímo nepotvrdila. Vybrané finanční produkty (běžný účet, spořicí účet, termínovaný vklad, vkladní knížku, hypoteční úvěr či stavební spoření) znala naprostá většina jak z kategorie 18 až 30 let, tak i skupina mezi 31 až 50 lety. Menšího procenta

sice dosáhli respondenti nad 51 let, ale hodnota 63 % je stále uspokojivá. Na základě těchto výsledků lze tvrdit, že respondenti nad 51 let nemají takové znalosti jako zbylé skupiny. Výsledky byly prezentovány v Tabulce 9.

- **Existuje spojitost mezi vzděláním a znalostí vybraných finančních produktů?**

V rámci dotazníkového šetření se potvrdila spojitost mezi vzděláním a znalostí daných produktů s menším výkyvem. S rostoucím vzděláním se znalost vybraných finančních produktů zvyšovala. Nepatrné vybočení se vyskytlo pouze u skupiny, jež dosáhla vzdělání s maturitou. Tato skupina znala dané produkty v 89 % případů, což je pouze o 4 % méně než skupina s výučním listem. Jelikož se jednalo pouze o vzorek 1000 respondentů, a ne o celý základní soubor, lze předpokládat, že by se tento výkyv mohl zmírnit.

- **Jaká je schopnost výběrového souboru sestavovat osobní rozpočet?**

Sestavovat osobní či rodinný rozpočet je schopno pouze 44,9 % respondentů, tzn. 449 z celkových 1000. Zbylých 55,1 % rozpočet vůbec nesestavuje. Osobní či rodinný rozpočet jsou nejvíce schopni sestavit respondenti ve věku 31 až 50 let či respondenti s vysokoškolským titulem. Naopak menší procento sestavování rozpočtu je u skupiny ve věku 18 až 30 let, kteří ještě nemusí mít návyky šetřit a plánovat své finance. Nižší procento se taktéž objevilo u kategorie, jež dosáhla základního vzdělání a maturity. Jednalo se o shodných 40 %. Nejčastěji se sestavuje rozpočet na měsíc. Data k vyhodnocení této otázky byla použita z Tabulky 7.

- **Jaké znalosti má výběrový soubor v oblasti financí?**

Vyhodnocení této otázky vycházelo ze znalostní části dotazníkového šetření. Znalost pojmu **úrok** s věkem a vzděláním klesala. Všeobecně tento termín znalo 65 % všech respondentů. Na otázku zaměřenou na **výhodnost účtu dle úrokové sazby** správně odpovědělo pouze 29,5 % dotázaných. Existuje zde spojitost mezi věkem/vzděláním a schopností posoudit výhodnější variantu – s nižším věkem a vyšším vzděláním roste procento správných odpovědí. Termín **RPSN** znalo 59,5 procent respondentů. Nejvyšší úspěšnost byla věkové kategorie 18 až 30 let. S přibývajícím věkem úspěšnost klesala. Tento trend se vyskytl i u snižujícího se dosaženého vzdělání. Schopnost posoudit **nákladovost úvěru** předvedlo 36,3 % respondentů. Nejvyšší zastoupení bylo u věkové kategorie 18 až 30 let a u vysokoškolsky vzdělaných respondentů.

- **Jakou mají respondenti tendenci šetřit si?**

Respondenti z větší části netvoří rozpočet a ani si nešetří finanční prostředky stranou. Tento fakt je patrný z Obrázku 17. Celkem 31,7 % respondentů si nešetří, tzn. 317 z celkových 1000 dotázaných. Pokud to budeme brát z pozitivního hlediska, tak si nejvíce šetří respondenti ve věku 18 až 30 let a to v 78 procentech případů. Dle nejvyššího dosaženého vzdělání nejvíce šetří subjekty s vysokoškolským titulem.

- **Jaké výše úspor jsou respondenti schopni dosáhnout?**

Data pro vyhodnocení této otázky pochází z Tabulky 8, dle které se úspory tvoří nejčastěji ve výši jednoho až tří měsíčních platů. Takto odpovědělo 21,9 %. Druhou nejčastější odpovědí byla tvorba úspor ve výši měsíční příjmu s 21,5 %. Úspory ve výši jednoho až tří měsíčních platů nejčastěji volí věková kategorie 18 až 30 let a respondenti s vysokoškolským titulem.

- **Jaká je výchozí situace obyvatel České republiky v oblasti financí?**

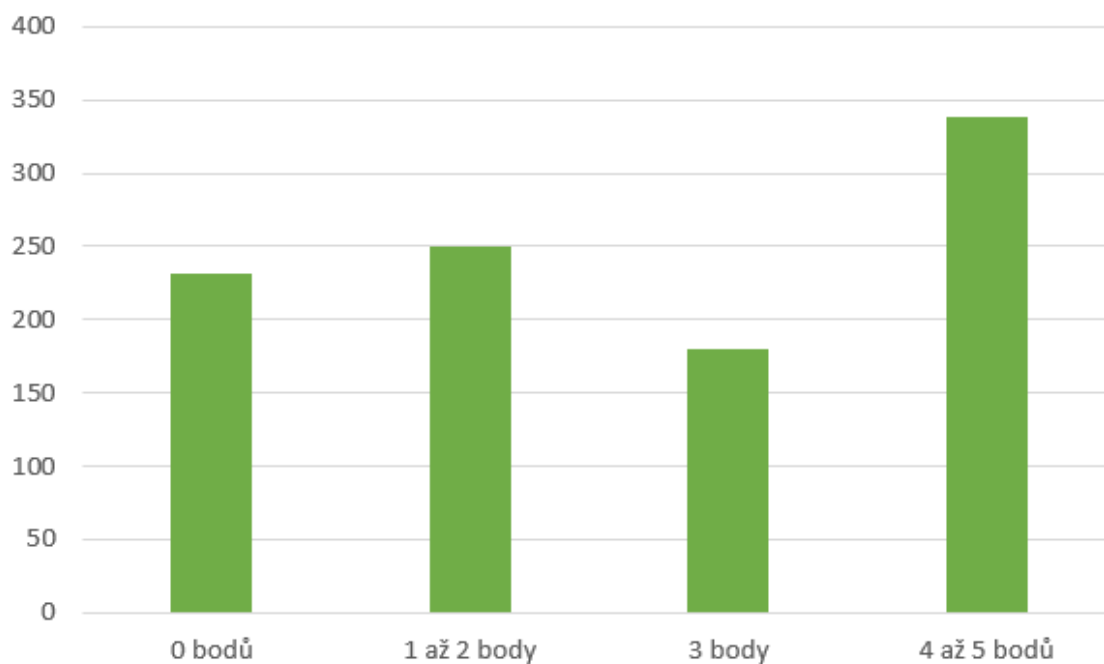
Jak již bylo zmíněno, empirické šetření bylo rozděleno na několik sekcí, kde se finanční gramotností obyvatel České republiky přímo zabývala část osobních financí a znalostí část. Z pohledu osobních financí je prostor pro zlepšení v tvorbě osobního či rodinného rozpočtu, což by vedlo k lepšímu rozložení finančních prostředků při plánování různých výdajů. Dále je prostor pro zlepšení v tvorbě úspor, které tvoří pouze 68,7 % dotázaných. Respondenti naopak byli úspěšní z hlediska znalosti vybraných finančních produktů, a to v 92,7 %. Taktéž v 841 případech z 1000 možných respondenti dané produkty využívali. Tyto výsledky autorka hodnotí jako velice pozitivní.

- **Jakou znalost financí mají obyvatelé České republiky?**

Pro snadnější vyhodnocení této otázky lze využít bodovou metodu. Přičemž správná odpověď na otázku ve znalostní části bude ohodnocena jedním bodem. tzn. maximální počet bodů je 5. Jednotlivé dělení kvůli lichému počtu bodů bude následující: 0 bodů odpovídá nulové finanční gramotnosti, 1 až 2 body odpovídají nízké finanční gramotnosti, přesně 3 body odpovídají průměrné finanční gramotnosti a 4 až 5 bodů odpovídají vysoké finanční gramotnosti. Dle výsledků z Obrázku 25 lze tvrdit, že nadpoloviční většina respondentů dosáhla vysoké nebo alespoň průměrné finanční gramotnosti, a to v součtu 51,8 procent. Konkrétně 4 až 5 bodů, což označuje vysokou

finanční gramotnost, dosáhlo 33,8 % neboli 338 respondentů z 1000. Tento výsledek je dle autorky uspokojivý.

Obrázek 25: Bodová metoda

Zdroj: vlastní zpracování (2022)

Závěr

Dle mého názoru je velice důležité znát pojem finanční gramotnost a umět se vyznat v jednotlivých finančních produktech včetně jejich rizik a výhod. Jak již bylo několikrát v předložené práci zmíněno, tato neznalost může vést k zvýšení zadlužení potažmo až k exekucím či vyhlášení osobního bankrotu. V důsledku to může mít vliv i na psychické zdraví jedince a na jeho okolí. Důležité je, aby si člověk dokázal vybrat z širokého portfolia finančních produktů, kterých je dnes opravdu mnoho a dokázal z nich profitovat. Při troše štěstí správně investoval své finanční prostředky, tak aby se zhodnotily nebo alespoň vytvořily potřebnou rezervu pro nahodilé události.

Cílem práce bylo objasnit a definovat problematiku finanční gramotnosti na základě teoretických východisek a zhodnotit znalost financí obyvatel České republiky pomocí metody dotazníkového šetření a metody analýzy. Dotazníkové šetření bylo provedeno na výběrovém souboru, jelikož dle charakteru práce nebylo možné provést průzkum na všech obyvatelích České republiky.

Z provedeného empirického šetření bylo zjištěno, že neexistuje přímý vztah mezi věkem a znalostí vybraných finančních produktů. Dané produkty znaly z nadpoloviční většiny všechny věkové kategorie. Naopak existuje spojitost mezi vzděláním a znalostí daných produktů s menším výkyvem. S rostoucím vzděláním se znalost vybraných finančních produktů zvyšovala. Menší výkyv se vyskytl pouze u skupiny se vzděláním zakončené maturitou. Osobní či rodinný rozpočet obyvatelé České republiky z nadpoloviční většiny nesestavují. Pokud ano, tak se zpravidla jedná o věkovou kategorii 31 až 50 let a o respondenty s vysokoškolským titulem.

Další část dotazníkového šetření se týkala znalostí výběrového souboru v oblasti financí. Znalost pojmu úrok s věkem a vzděláním klesala. Výsledky šetření poukázaly na existenci spojitosti mezi věkem/vzděláním a schopností posoudit výhodnější variantu úročení – s nižším věkem a vyšším vzděláním roste procento správných odpovědí. U RPSN s přibývajícím věkem a nižším stupněm dosaženého vzdělání klesala úspěšnost odpovědí. Schopnost posoudit nákladovost úvěru byla nejvíce zastoupena u věkové kategorie 18 až 30 let a u vysokoškolsky vzdělaných respondentů. Z provedeného šetření lze soudit, že obyvatelé České republiky mají prostor pro zlepšení v oblasti

tvorby úspor. Vyplývá to z odpovědí na otázku týkající se tvorby úspor, kdy respondenti nejčastěji odpověděli, že si nevytvářejí žádné finanční rezervy. V případě, že respondenti tvoří úspory, tak ve výši jednoho až tří měsíčních platů. Dle bodové metody dosáhl výběrový vzorek uspokojivých výsledků v oblasti úrovně finanční gramotnosti. Lze tvrdit, že nadpoloviční většina respondentů dosáhla vysoké nebo alespoň průměrné finanční gramotnosti, a to v součtu 51,8 %.

Přínosem diplomové práce je dle mého názoru poukázání na odlišnost finanční gramotnosti v České republice a ve vybraných zemích či na odlišnost mezi jednotlivými věkovými kategoriemi a úrovněmi dosaženého vzdělání.

Seznam použité literatury

- Abeceda peněz (2021). *Abeceda peněz České spořitelny*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.abecedapenez.cz/cs/uvod>
- Calichhio, S. (2021). *Jednoduchý přístup k obchodování s dluhopisy: Úvodní průvodce investováním do dluhopisů a správou jejich portfolia*. Lehmanns.
- Černohorský, J., & Teplý, P. (2011). *Základy financí*. Grada Publishing.
- Česká asociace pojišťoven (2021a). *Investiční životní pojištění*. Dostupné 12. 11. 2021 z <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/investicni-zivotni-pojisteni>
- Česká asociace pojišťoven (2021b). *Kapitálové životní pojištění*. Dostupné 12. 11. 2021 z <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/kapitalove-zivotni-pojisteni>
- Česká asociace pojišťoven. (2021c). *Rizikové životní pojištění*. Dostupné 12. 11. 2021 z <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/rizikove-zivotni-pojisteni>
- Česká národní banka (2021a). *Finanční a ekonomická gramotnost*. Dostupné 18. 11. 2021 z https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/financni-a-ekonomicka-gramotnost/
- Česká národní banka (2021b). *RPSN*. Dostupné 19. 12. 2021 z <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-je-ukazatel-RPSN/>
- Česká spořitelna (2021). *Výherní vkladní knížka*. Dostupné 9. 11. 2021 z <https://www.csas.cz/cs/osobni-finance/sporeni/vyherni-vkladni-knizka>
- Československá obchodní banka (2021). *Pro vzdělání*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.csob.cz/portal/csob/spolecenska-odpovednost/odpovedne-podnikani/pro-vzdelani>
- Dlouhý, Z. (2020). *Studijní text k předmětu Osobní finance*. Západočeská univerzita Fakulta Ekonomická v Plzni.
- Dvořáková, Z., & Smrčka, L. (2011). *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. C. H. Beck.
- European Commission (2021). *Finance and support*. Dostupné 23. 11. 2021 z https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/doing-business-eu/finance-and-support_en
- European Funds Portal (2021). *European Funds Portal*. Dostupné 23. 11. 2021 z <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/aktualnosci/#/domyslne=1>
- Eurostat (2021). *People at risk of poverty or social exclusion by age and sex*. Dostupné 24. 11. 2021 z <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
- Filip ČSOB (2021). *Aplikace ČSOB Filip*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.csob.cz/portal/mobilni-aplikace/filip>
- Generali penzijní společnost (2021). *Klientský portál*. Dostupné 11. 11. 2021 z <https://www.klientskyportal.cz>
- Hesová, A., Zelenková, E., Brožová, I., Odvárko, O., Robová, J., Rosolová, H., Semeráková, V., Strupková, J., Tichá, M., & Žitná, M. (2011). *Finanční gramotnost ve výuce – metodická příručka*. Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

- Holub, P. (2021). *Anuitní splácení, z čeho je složené a jak se v čase mění*. Dostupné 9. 11. 2021 z <https://www.zoxo.cz/anuitni-splatka>
- Hovorka, J. (2021). *Nový žebříček nejbohatších lidí světa. Je v něm i devět Čechů. Peníze*. Dostupné 20. 12. 2021 z <https://www.penize.cz/podnikani/425562-novy-zebricek-nejbohatsich-lidi-sveta-je-v-nem-i-devet-cechu>
- IDNES (2020). *Eurostat: Česko má stále menší dluhy než zbytek EU*. Dostupné 24. 11. 2021 z https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/eurostat-dluh-deficit-cesko-eu-hdp.A201024_114523_ekonomika_ven
- Informační vzdělávací centrum Plzeň (2021). *Informační vzdělávací centrum Plzeň*. Dostupné 19. 11. 2021 z <http://www.ivcp.cz/>
- Investice (2021). *Akcie Cenné papíry pohání svět*. Dostupné 11. 11. 2021 z <https://www.investice.cz/co-je-akcie/>
- Janda, J. (2011). *Spořit nebo investovat?* Grada Publishing.
- Jurečka, V., Hlaváček, K., Jánošíková, I., Kolcunová, E., Macháček, M., Paličková, I., Spáčilová, L., & Wroblowský, T. (2010). *Makroekonomie*. Grada Publishing.
- Kagan, J. (2020). *Peer-to-Peer (P2P) Lending*. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://www.investopedia.com/terms/p/peer-to-peer-lending.asp>
- Málek, P., Oškrdalová, G., & Valouch, P. (2010). *Osobní finance*. Masarykovo univerzita Ekonomicko-správní fakulta v Brně.
- Mankiw, G. N. (1999). *Zásady ekonomie*. Grada Publishing.
- Mečířová, L. (2019). *Chcete rozjet podnikání? Nejdříve si vyberte právní formu*. Finance. Dostupné 22. 9. 2021 z <https://www.finance.cz/518889-pravni-formy-podnikani/>
- Měšec (2021a). *Odečitatelné položky – penzijní spoření*. Dostupné 11. 11. 2021 z <https://www.mesec.cz/danovy-portal/dan-z-prijmu/odecitatelne-polozky-penzijni-sporeni/>
- Měšec (2021b). *Odečitatelné položky – životní pojištění*. Dostupné 12. 11. 2021 z <https://www.mesec.cz/danovy-portal/dan-z-prijmu/odecitatelne-polozky-zivotni-pojisteni/>
- Ministerstvo finanční (2020). *Průvodní informace vydávané Ministerstvem financí k tématu finančního vzdělávání*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/vzdelavani/financni-vzdelavani>
- Ministerstvo práce a sociálních věcí (2014). *MPSV a Fond dalšího vzdělávání pomáhají nezaměstnaným, v kurzu se lidé naučí finanční gramotnosti a měkkým dovednostem*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mpsv.cz/-/mpsv-a-fond-dalsiho-vzdelavani-pomahaji-nezamestnanym-v-kurzu-se-lide-nauci-financni-gramotnosti-a-mekky-m-dovednostem>
- Ministerstvo průmyslu a obchodu (2021). *Výsledky dotačního řízení v oblasti ochrany spotřebitele pro rok 2021*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.mpo.cz/cz/ochrana-spotrebitele/informace-pro-spotrebitelske-organizace/dotacni-politika/vysledky-dotacniho-rizeni-v-oblasti-ochrany-spotrebitele-pro-rok-2021--260614/>

- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2010). *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>
- Mlýnek, J. (2020). *Diverzifikace rizika – jak ochránit svůj kapitál před krachem v roce 2020?* Dostupné 11. 11. 2021 z <https://www.lynxbroker.cz/investovani/trading/risk-money-management/diverzifikace-rizika/>
- Moneta (2021a). *Co je to úrok?* Dostupné 23. 9. 2021 z <https://www.moneta.cz/slovník-pojmu/detail/co-je-urok>
- Moneta (2021b). *Jaká je doba fixace u hypotéky?* Dostupné 14. 11. 2021 z <https://www.moneta.cz/caste-dotazy/odpoved/jaka-je-standardni-doba-fixace-u-hypoteky>
- National Strategy for Financial Literacy in Austria (2020). *A National Financial Literacy Strategy for Austria*. Dostupné 23. 11. 2021 z <https://www.oecd.org/finance/financial-education/austria-financial-literacy-strategy.htmf>
- OECD/INFE (2020). *International Survey of Adult Financial Literacy*. Dostupné 23. 11. 2021 z https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2020_OECD-INFE-2020-International-Survey-of-Adult-Financial-Literacy.pdf
- OeNB (2020). *Financial Literacy – Dashboard*. Dostupné 23. 11. 2021 z <https://www.oenb.at/en/Monetary-Policy/Surveys/OeNB-Euro-Survey/financial-literacy.html>
- Ondráčková, K. (2019). *Alternativní investice: Platí otřepané „Neinvestujte do ničeho, čemu nerozumíte“*. Dostupné 14. 11. 2021 z <https://www.e15.cz/finexpert/investujeme/alternativni-investice-plati-otrepame-neinvestujte-do-niceho-cemu-nerozumite-1364665>
- Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost (2021). *EU peníze školám*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.op-vk.cz/cs/eu-penize-skolam/>
- Peníze na útěku (2021). *Peníze na útěku*. Dostupné 18. 11. 2021 z <https://www.penizenauteku.cz>
- Polaków, S. (2009). *Raport z badania ilościewega*. Dostupné 23. 11. 2021 z www.citibank.pl/poland/kronenberg/polish/files/fk_badania_01.pdf
- Polouček, S., Farkašová, E., Kulhánek, L., Kuzmišín, P., Kuzmišínová, V., Mirdala, R., Stavárek, D., Šoltés, V., & Vrávec, J. (2009). *Peníze, banky, finanční trhy*. C. H. Beck.
- Poradna při finanční tísni (2021). *Poradna při finanční tísni*. Dostupné 19. 11. 2021 z <https://www.financnitisen.cz/>
- Rejnuš, O. (2014). *Finanční trhy*. Grada Publishing.
- Scholleová, H. (2017). *Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy*. (3. vyd.). Grada Publishing.
- Smrčka, L. (2007). *Osobní a rodinné finance (Svět rodinných financí – jak spořit a rozmnožovat majetek)*. Professional Publishing.
- Smrčka, L. (2008). *Rodinný rozpočet a společnost spotřeby*. Professional Publishing.
- Syrový, P. (2009). *Financování vlastního bydlení*. Grada Publishing.

Syrový, P. (2016). *Investování pro začátečníky*. Grada Publishing.
Syrový, P., & Tyl, T. (2021). *Osobní finance*. Grada Publishing.
Zonky (2021). *Zonky*. Dostupné 17. 11. 2021 z <https://zonky.cz/>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Státní příspěvek	30
Tabulka 2: Životní pojištění.....	34
Tabulka 3: Tvorba rezervy.....	41
Tabulka 4: Výsledky OECD v roce 2020 v %.....	56
Tabulka 5: Znalost finanční gramotnosti dle věku a vzdělání	63
Tabulka 6: Podíly finanční gramotnosti.....	64
Tabulka 7: Sestavování rodinného či osobního rozpočtu	66
Tabulka 8: Výše úspor dle kategorií	69
Tabulka 9: Znalost produktů.....	70
Tabulka 10: Konkrétní produkty.....	72
Tabulka 11: Vztah ke spoření	74
Tabulka 12: Znalost pojmu úrok.....	77
Tabulka 13: Znalost výhodnost zhodnocení účtu	78
Tabulka 14: Znalost pojmu RPSN	80
Tabulka 15: Nákladovost úvěru dle jednotlivých kategorií.....	82
Tabulka 16: Inflace dle kategorií	84

Seznam obrázků

Obrázek 1: Poměr úroku a úmoru.....	26
Obrázek 2: Fondy.....	30
Obrázek 3: Výsledky výzkumu.....	46
Obrázek 4: Finanční gramotnost napříč zeměmi	49
Obrázek 5: Finanční gramotnost dle věku	51
Obrázek 6: Úroky.....	52
Obrázek 7: Inflace.....	53
Obrázek 8: Diverzifikace rizik.....	53
Obrázek 9: Hranice chudoby vybraných zemí (v %).....	54
Obrázek 10: Hospodaření evropských států v 2020	55
Obrázek 11: Odpovědi na „velkou trojku“	55
Obrázek 12: Harmonogram	61
Obrázek 13: Vzdělání	62
Obrázek 14: Věk	62
Obrázek 15: Zhodnocení finanční gramotnosti	65
Obrázek 16: Časový horizont sestavování rozpočtu.....	67
Obrázek 17: Výše úspor.....	68
Obrázek 18: Využití daných produktů.....	71
Obrázek 19: Zním využívám vs nevyužívám.....	72
Obrázek 20: Úrok.....	76
Obrázek 21: Zhodnocení.....	78
Obrázek 22: RPSN.....	79
Obrázek 23: Nákladovost úvěru	81
Obrázek 24: Inflace.....	83

Obrázek 25: Bodová metoda.....	87
--------------------------------	----

Seznam zkratk

ASFL	Rakouského průzkumu finanční gramotnosti
CESEE	data o finančním vzdělávání ve střední, východní a jihovýchodní Evropě
DPS	doplňkové penzijní spoření
IVCP	Informační vzdělávací centrum Plzeň
MF	Ministerstvo financí
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OeNB	Oesterreichische Nationalbank
OP VK	Operační program Vzdělávání konkurenceschopnosti
P2P	Peer to Peer

Seznam příloh

Příloha A: Dotazník

Příloha A: Dotazník

Vážení respondenti,

jmenuji se Michaela Janouškovcová a jsem studentkou Fakulty ekonomické Západočeské univerzity v Plzni. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění dotazníku, který bude sloužit jako podklad pro zpracování praktické části mé diplomové práce. Práce je zaměřená na téma Finanční gramotnost v České republice. Celý dotazník by neměl zabrat více než 5 až 10 minut.

Děkuji za vyplnění.

Identifikační údaje

1. Jaké máte dokončené vzdělání?
  - a. Základní
  - b. Středoškolské zakončené maturitou
  - c. Středoškolské zakončené výučním listem
  - d. Vysokoškolské

2. Do jaké věkové kategorie spadáte?
  - a. 18 – 30 let
  - b. 31 – 50
  - c. 51 +

Osobní finance

3. Setkal/a jste se někdy s pojmem finanční gramotnost?
  - a. Ano
  - b. Ne
4. Pokud ano, jak byste se ohodnotil/a za finančně gramotného/ou:
  - a. Nadprůměrně
  - b. Průměrně
  - c. Podprůměrně
  - d. Nedokážu zhodnotit
5. Sestavujete si pravidelně rodinný či osobní rozpočet?
  - a. Ano
  - b. Ne
6. Pokud si rozpočet pravidelně vedete, na jaké období sestavujete rozpočet?
  - a. Týden
  - b. Měsíc
  - c. Čtvrtletí
  - d. Půlrok
  - e. Rok

7. Pokud spoříte, jaká je výše Vašich úspor?
  - a. Ve výši měsíčního příjmu
  - b. V rozmezí jednoho až tří měsíčních platů
  - c. V rozmezí jednoho až šesti měsíčních platů
  - d. Více než je roční příjem
  - e. Netvořím úspory
8. Znáte některý z uvedených výrazů – běžný účet, spořicí účet, hypoteční úvěr, stavební spoření, termínovaný vklad, vkladní knížka?
  - a. Ano
  - b. Ne
9. Využil/a jste někdy výše uvedený finanční produkt?
  - a. Ano
  - b. Ne
10. Pokud ano, o jaký produkt (produkty) se jednalo?
11. Jaký je Váš vztah ke spoření?
  - a. Pozitivní
  - b. Negativní
  - c. Neutrální

Znalostní otázky

12. Vyberte správnou odpověď. Úrok je:
  - a. Odměna za půjčení peněz, kterou platí dlužník
  - b. Hodnota pravidelné splátky
  - c. Jednorázový poplatek za úvěr
  - d. Nevím
13. Je výhodnější účet se zhodnocením 3,2 % p. a. nebo 1,1 % p. m.?
  - a. 3,2 % p. a.
  - b. 1,1 % p. m.
  - c. Obojí je stejně výhodné
  - d. Nevím
14. Co je to RPSN?
  - a. Provize za zprostředkování úvěru
  - b. Celkové náklady spotřebitelského úvěru vyjádřeny jako roční procento z celkové hodnoty úvěru
  - c. Odměna za vedení běžného účtu
  - d. Nevím
15. Jaký ukazatel nejlépe vyjadřuje nákladovost úvěru?
  - a. RPSN
  - b. Úroková sazba
  - c. Výše splátky
  - d. Nevím
16. Ke zhodnocení peněz dojde, pokud inflace je:
  - a. Větší než výnos
  - b. Menší než výnos
  - c. Inflace nemá vliv na zhodnocení
  - d. Nevím

Abstrakt

Janouškovcová, M. (2022). *Finanční gramotnost v České republice* [Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: empirické šetření, finanční gramotnost, peníze, osobní rozpočet, investování, spoření

Tato diplomová práce cílí na problematiku finanční gramotnosti v České republice. V rámci teoretické části jsou definovány základní pojmy z oblasti financí, jakou jsou například peníze, inflace atd. Součástí první sekce je také představení různých možností hospodaření s finančními prostředky, a to od spoření až po investování. Nedílnou součástí je i charakterizování finančních produktů jako je běžný či spořicí účet, hypoteční úvěr, doplňkové penzijní spoření nebo životní pojištění apod. Předložená práce pomocí metody komparace porovnává finanční gramotnost v České republice a v zahraničí. Konkrétně se jedná o Rakousko a Polsko. Praktická část je zaměřená na vyhodnocení vlastního empirického šetření pomocí metody analýzy. Výsledky dotazníkového šetření jsou shrnuty v závěru diplomové práce.

Abstract

Janouskovcova, M. (2022). Financial Literacy in the Czech Republic [Master's Thesis, University of West Bohemia].

Key words: empirical research, financial literacy, money, personal budget, investing, savings

This diploma thesis aims at the issue of financial literacy in the Czech Republic. The theoretical part defines the basic concepts of finance, such as money, inflation, etc. Part of the first section is also a presentation of various options for managing financial resources, from saving to investing. An integral part is also the characterization of financial products such as current or savings accounts, mortgage loans, supplementary pension savings, life insurance, etc. The presented work using the method of comparison compares financial literacy in the Czech Republic and abroad. Specifically, these are Austria and Poland. The practical part is focused on the evaluation of own empirical research using the method of analysis. The results of the questionnaire survey are summarized in the conclusion of the thesis.